

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

EVRENSEL BASIM YAYIN

J.V. Stalin

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

J.V. Stalin

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

EVRENSEL BASIM YAYIN - 23

★ Bu kitabın ilk baskısı Aralık 1979'da Yıldız Yayınevi tarafından yapılmıştır.

Aydınlar Matbaası

ISBN 975-7837-08-3

EVRENSEL BASIM YAYIN
Piyerloti Cad. 41-B /9 Çemberlitaş/İST.
Tel: 517 82 37 - 516 27 53

J.V. Stalin

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ?

Çeviren:

A. FIRAT

EVRENSEL BASIM YAYIN

İÇİNDEKİLER

ANARŞİZM Mİ S OSYALİZM Mİ ?	7
DİYALEKTİK YÖNTEM	11
MATERYALİST TEORİ	22
PROLETER SOSYALİZMİ	37

ANARŞİZM Mİ SOSYALİZM Mİ? (1)

Çağdaş toplumsal yaşamın odağı sınıf mücadelesidir. Bu mücadelede, her sınıfa kendi ideolojisi yol gösterir. Burjuvazinin kendi ideolojisi vardır -buna liberalizm denir. Proletaryanın da kendi ideolojisi vardır- bu, bilindiği gibi sosyalizmdir.

Liberalizme, bütün ve bölünmez bir şey olarak bakılmamalıdır: Liberalizm, burjuvazinin çeşitli tabakalarına uygun düşen çeşitli akımlara bölünmüştür.

Sosyalizm de bütün ve bölünmez değildir: Sosyalizmde de çeşitli akımlar vardır.

(1) 1905 sonlarıyla 1906 başlarında, Gürcistan'da başını Kropotkin'in öğrencilerinden ünlü anarşist V. Çerkezişvili ile onun taraftarları olan Mihako Zereteli (Baton), Şalva Gogelya (Ş.G) ve diğerlerinin çektiği bir grup anarşist, sosyal demokratlara karşı amansız bir kampanyaya girişmişti. Bu grup Tiflis'te "Nobati", "Muşa" gazetelerini ve başka gazeteleri çıkarıyorlardı. Bu anarşistler proletarya içerisinde hiçbir dayanağa sahip olmamalarına karşın yine de, sınıf-dışı ve küçük burjuva unsurlar arasında bazı başarılar elde ediyorlardı. J.V. Stalin "Anarşizm mi Sosyalizm mi?" genel başlığı altında yazdığı bir dizi makale ile bu anarşistlere karşı çıktı. Bu makalelerden ilk dördü Haziran ve Temmuz 1906'da "Akhali Çovreba" gazetesinde yayınlandı. Resmi makamlar gazeteyi yasakladıkları için, diğer makalelerin yayını gerçekleştirilemedi. "Akhali Çovreba" gazetesinde yayınlanmış olan bu makaleler Aralık 1906 ve 1 Ocak

Burada amacımız liberalizmi incelemek değildir -en iyisi bunu başka bir zamana bırakalım. Amacımız okuyucuya yalnızca sosyalizmi ve onun akımlarını tanıttır. Kanımızca bu onun için daha ilginçtir.

Sosyalizm başlıca üç akıma ayrılır: Reformizm, anarşizm ve Marksizm.

Reformizm (Bernstein ve diğerleri) için sosyalizm yalnızca uzak bir hedeftir ve başka da bir şey değildir. Reformizm, sosyalist devrimi fiilen reddeder ve sosyalizmi barışçıl yoldan kurmaya çalışır. Reformizm sınıf mücadelesini değil, sınıf işbirliğini öğütler. İşte bu reformizm günden güne parçalanmakta ve, günden güne bütün sosyalist belirtilerini kaybetmektedir ve kanımızca reformizmin, burada, sosyalizmin belirlendiği bu makalede incelenmesi hiç de gerekli değildir.

Ama Marksizme ve anarşizme gelince durum bambaşka-

1907'de "Akhalı Droyeba" gazetesinde biraz değişik bir biçimde yeniden yayınlandı. Gazete redaksiyonu, makaleleri şu notla birlikte yayınlamıştı: "Kısa bir süre önce Memurlar Sendikası bize, anarşizm, sosyalizm ve benzeri diğer sorunlara ilişkin makaleler yayınlamamızı önermişti. (Bkz. 'Akhalı Droyeba' sayı 3). Aynı isteği birkaç yoldaş daha belirtmişti. Biz de bu istekleri memnuniyetle karşılıyor ve söz konusu makaleleri yayınlıyoruz. Bu makalelere gelince, bazılarının daha önce Gürcistan basınında yayınlanmış olduğunu belirtmemiz gerekiyor. (Yazarın elinde olmayan nedenlerden ötürü bunlar tamamlanmamıştır.) Gene de, makalelerin tümünü eksiksiz olarak yeniden yayınlamayı gerekli bulduk ve yazardan bu makaleleri genel olarak anlaşılabilir bir dile yeniden gözden geçirmesini istedik ve o da bunu memnuniyetle yaptı." "Anarşizm mi, Sosyalizm mi?" broşürünün ilk dört bölümünün bu iki değişik biçimi, işte böyle ortaya çıktı. Devamı ise Şubat 1907'de "Çıveni Çovreba" gazetesinde ve Nisan 1907'de "Dro" gazetesinde basıldı. "Çıveni Çovreba" ("Yaşamımız"): Tiflis'te, 18 Şubat 1907'den itibaren yasal olarak çıkan Bolşevik bir gazete. Bu gazete, J.V. Stalin tarafından yönetiliyordu ve 13 sayı yayınlandı. 6 Mart 1907'de ise "aşırı eğilimli" olduğu gerekçesi ile yasaklandı.

"Dro" ("Zaman"): "Çıveni Çovreba"nın yasaklanmasından sonra, 11 Mart ile 15 Nisan tarihleri arasında Tiflis'te çıkan Bolşevik bir gazete. Bu gazetenin de yöneticisi Stalin'di ve redaktörleri arasında M. Çakaya, M. Davitaşvili de vardı. 31 sayı çıkmıştır.

dır: Bugün, her ikisi de sosyalist birer akım olarak kabul edilmekte, her ikisi de birbirine karşı acımasız bir mücadele vermekte, her ikisi de kendini proletaryaya gerçek sosyalist öğreti olarak sunmaya çabalamaktadır. Bu nedenle her iki akımı da incelemek ve birbirleriyle karşılaştırmak, okuyucu açısından son derece ilginç olacaktır.

Biz, "anarşizm" sözü edildiğinde hor görürcesine yüzünü çeviren, eliyle tersleyen ve "tam da incelenecek şeyi buldunuz, bunun sözünü bile etmeye değmez!" diyenlerden değiliz. Ve böylesine ucuz bir "eleştiri"nin hem değersiz, hem de yararsız olduğuna inanıyoruz.

Ayrıca anarşistlerin "kitlelerinin olmadığı ve bu nedenle de öyle tehlikeli olmadıkları" düşüncesi ile avunarlardan da değiliz; sorun bugün kimin ardından daha çok kitlenin gittiği değildir ve söz konusu olan şey, öğretinin özüdür. Eğer anarşistlerin "öğreti"si gerçeği ifade ediyorsa, bu durumda elbetteki kendi yolunu açacak ve kitleleri etrafında toplayacaktır. Yok, eğer geçersizse ve yanlış bir temel üzerinde kurulmuşsa, uzun zaman dayanamayacak ve ayakları havada kalacaktır. Ancak, anarşizmin geçersizliğini kanıtlamak gerekir.

Bazıları Marksizmle anarşizmin aynı ilkelere sahip olduklarını ve aralarında yalnızca taktik görüş ayrılıkları bulunduğunu, bu nedenle de kendilerince bu iki akımı birbirinin karşısına koymanın tümüyle olanaksız olduğunu söylüyorlar.

Ama bu büyük bir yanılgıdır.

Biz, anarşistlerin, Marksizmin gerçek düşmanları oldukları görüşündeyiz. Bunun sonucu olarak gerçek düşmana karşı gerçek bir mücadele verilmesinin zorunlu olduğunu da kabul ediyoruz. Bu nedenle, anarşistlerin "öğreti"sini başından sonuna kadar incelemek ve her yönüyle iyice değerlendirmek gerekir.

Sorun, Marksizm ve anarşizmin, her ikisinin de mücadele arenasında sosyalist bayrak altında görünmelerine karşın farklı ilkelerden temellenmeleridir. Anarşizmin temel taşı bireydir ve ona göre bireyin kurtuluşu, kitlenin, kollektifin kurtuluşunun başlıca koşuludur. Anarşistin düşüncesine gö-

re, birey kurtulmadığı sürece, kitlenin kurtulması olanaksızdır ve bu nedenle de sloganı, "Her şey birey için"dir. Buna karşılık Marksizmin temel taşı kitledir ve ona göre kitlenin kurtuluşu, bireyin kurtuluşunun başlıca koşuludur. Yani, Marksizme göre, kitle kurtulmadığı sürece bireyin kurtuluşu olanaksızdır ve bu nedenle de sloganı, "Her şey kitle için"dir.

Açıktır ki burada söz konusu olan şey, yalnızca salt taktik görüş ayrılıkları değil birbirini yadsıyan iki ilkedir.

Makalemizin amacı, birbirine karşıt olan bu iki ilkeyi karşı karşıya getirmek, Marksizmle anarşizmi karşılaştırmak ve üstünlük ve zaafılarını açığa çıkarmaktır. Burada okuyucuya hemen, makalenin planını tanıtmayı gerekli buluyoruz.

Önce işe Marksizmi nitelemekle başlayacağız; bunun yanı sıra anarşistlerin Marksizme ilişkin görüşlerine değindikten sonra, bizzat anarşizmin eleştirisine geçeceğiz. Bunun için de diyalektik yöntemi, anarşistlerin bu yönetime ilişkin görüşlerini ve bizim eleştirimizi; materyalist teoriyi, anarşistlerin bu konudaki görüşlerini ve bizim eleştirimizi (burada sosyalist devrimden, sosyalist diktatörlükten, devrimin asgari programından ve genel olarak taktikten de söz edebiliriz), anarşistlerin felsefesini ve bizim eleştirimizi, anarşistlerin sosyalizmini ve bizim eleştirimizi, anarşistlerin taktiğini ve örgütlenmesini açacak ve sonunda da elde ettiğimiz sonuçları açıklayacağız.

Küçük topluluk sosyalizminin savunucuları olarak anarşistlerin gerçek sosyalistler olmadıklarını kanıtlamaya çalışacağız.

Ayrıca proletarya diktatörlüğünü reddettiklerinden dolayı anarşistlerin gerçek devrimciler olmadıklarını da kanıtlamaya çalışacağız...

Şimdi soruna geçelim.

I DİYALEKTİK YÖNTEM

"Varolan ne varsa... yalnızca, herhangi bir hareket sayesinde var olmakta ve yaşamaktadır... Bizler, üretici güçlerin geliştiği, toplumsal ilişkilerin yıkıldığı sürekli bir hareketin içinde yaşıyoruz..."

K. Marx

Marksizm, yalnızca sosyalizmin teorisi değil, aynı zamanda kendi içinde bütünlüklü bir dünya görüşü, Marx'ın proleter sosyalizminin mantıksal olarak içinden çıktığı felsefi bir sistemdir. Bu felsefi sistemin adı, diyalektik materyalizmdir.

Bu nedenle, Marksizmi açıklamak aynı zamanda diyalektik materyalizmi açıklamak demektir.

Peki ama bu sistemin adı neden diyalektik materyalizmdir?

Çünkü bu sistemin yöntemi diyalektik, teorisi de materyalisttir.

Diyalektik yöntem nedir?

Toplumsal yaşamın sürekli bir hareket ve gelişim içinde olduğu söyleniyor. Bu doğrudur, yaşam hiç değişmeyen ve katı bir şey gibi görülemez; o hiçbir zaman aynı düzeyde kalmamaktadır, sonsuz bir hareket içindedir ve sürekli geçip gitmekte olanla, gelişmekte olandan oluşur. Bu nedenle ya-

şamda her zaman yeni ve eski, gelişen ve yok olmakta olan, devrimci ve karşı devrimci olan vardır.

Diyalektik yöntemle göre, yaşam gerçekte nasılsa öyle incelenmelidir. Yaşamın sürekli bir hareket içinde olduğunu gördük, dolayısıyla yaşamı bu hareket içinde incelemeli ve bunun sonucu olarak da şu soruyu sormalıyız: Yaşam nereye doğru gidiyor? Gördük ki yaşam, sürekli bir geçip gitmekte olanla bir gelişmekte olan tablosu oluşturmaktadır. Dolayısıyla görevimiz, yaşama, geçip gitmekte olan ve gelişmekte olan bir şey olarak bakmak ve şu soruyu sormaktır: Yaşam içinde geçip gitmekte olan yön hangisidir, gelişmekte olan yön hangisi?

Yaşam içinde yeni oluşmakta ve günden güne gelişmekte olan şey, karşı durulmaz bir şeydir ve ileriye doğru yaptığı hareket engellenemez. Yani, eğer yaşamda proletarya bir sınıf olarak oluşuyorsa ve günden güne gelişiyorsa, bugün henüz güçsüz ve sayıca az da olsa, sonunda zafere ulaşacaktır. Neden? Çünkü gelişmekte, güçlenmekte ve ilerlemektedir. Bunun tersi olarak da yaşam içerisinde yaşlanmakta ve mezara doğru gitmekte olan şey bugün henüz dev gibi güçlü olsa bile, kaçınılmaz olarak yenilgiye uğrayacaktır. Yani, örneğin, eğer, toprak, burjuvazinin ayağının altından yavaş yavaş kayıyorsa ve burjuvazi, günden güne geriliyorsa, bugün ne kadar güçlü ve sayıca çok olursa olsun, sonunda yine de yenilgiye uğrayacaktır. Neden? Çünkü bir sınıf olarak çürümekte ve gittikçe güçsüzleşmekte, yaşlanmakta ve yaşam için bir safa haline gelmektedir.

Şu bilinen diyalektik ilke de bunun için söylenmiştir: Gerçek olan, yani günden güne gelişmekte olan her şey akla uygundur ve günden güne dağılmakta olan her şey akla aykırıdır ve bu nedenle yenilgiden kurtulamayacaktır.

Bir örnek: Geçtiğimiz yüzyılın seksenlerinde, Rus devrimci aydınları arasında büyük bir anlaşmazlık ortaya çıktı. Halkçılar, "Rusya'nın Kurtuluşu"nu gerçekleştirebilecek olan ana gücün, kır ve kent küçük burjuvazisi olduğunu iddia ediyorlardı. Marksistler, neden diye sorduklarında da kır ve kent küçük burjuvazisinin bugün çoğunluğu oluşturduğunu

ve ayrıca yoksul olduklarını ve sefalet içinde yaşadıklarını söylüyorlardı.

Marksistler ise şöyle yanıtlıyorlardı: Kır ve kent küçük burjuvazisinin bugün çoğunluğu oluşturduğu doğrudur ve gerçekten de yoksuldurlar, ama sorun bu mudur? Küçük burjuvazi uzun süreden beri çoğunluğu oluşturmaktadır, ama "Özgürlük" mücadelesi için proletaryanın yardımı olmaksızın hiçbir inisiyatif göstermemiştir şimdiye kadar. Neden? Çünkü küçük burjuvazi, bir sınıf olarak, büyümekte, tersine günden güne dağılmakta ve burjuvazi ve proletarya olarak ayrışmaktadır. Diğer yandan, bu konuda, yoksulluk da belirleyici bir önem taşımamaktadır: Örneğin "Serseriler" küçük burjuvaziden daha da yoksuldur, ama kimse onların, "Rusya'nın Kurtuluşunu" gerçekleştirebileceğini iddia edemez.

Görüldüğü gibi sorun, hangi sınıfın bugün için çoğunlukta olduğu ya da daha yoksul olduğu değil, hangi sınıfın güçlenmekte ve hangisinin dağılmakta olduğudur.

İşte, proletarya, sürekli gelişen ve güçlenen, toplumsal yaşamı ileri doğru iten ve tüm devrimci unsurları kendi etrafında toplayan tek sınıf olduğundan dolayı, görevimiz, onu, bugünkü hareketin ana gücü olarak kabul etmek, onun safalarına katılmak ve onun ilerici çabalarını kendi çabalarımız olarak benimsemektir.

İşte Marksistler böyle yanıt verdiler.

Açıktır ki, Marksistler, yaşama diyalektik açıdan bakarken, Halkçılar, metafizik açıdan değerlendirme yapıyorlardı. Toplumsal yaşamı durağan birşey olarak düşünüyorlardı.

Diyalektik yöntem, yaşamın gelişmesine işte böyle bakar.

Ama hareket vardır, hareket vardır. Proletaryanın ayağa kalkarak silah depolarına hücum ettiği ve gericiliğe saldırdığı "Aralık Günleri" sırasında toplumsal yaşamda bir hareket vardı. Ama proletaryanın "barışçıl" gelişme koşulları altında, tek tek grevler ve küçük sendikaların yaratılması ile yetindiği daha önceki yılların hareketi de toplumsal bir hareket olarak tanımlanmalıdır.

Hareketin farklı biçimleri olduğu açıktır.

Diyalektik yöntem de hareketin iki biçimi olduğunu söyler: Evrimci ve devrimci.

İleri unsurlar kendiliğinden bir biçimde günlük etkinliklerini sürdürdükleri ve eski koşullarda küçük, nicel değişikliklere yol açtıkları zaman hareket evrimcidir.

Aynı unsurlar birleştikleri, bir tek düşünceye sahip oldukları ve eski koşulların kökünü tümüyle kazımak ve yaşamda nitel değişiklikler yapmak ve yeni koşulları yaratmak için düşmanın kampına, saldırdıkları zaman, hareket devrimcidir.

Evrin, devrimi hazırlar ve ona ortam yaratır; bunun yanında evrim, evrimi tamamlar ve daha etkinlik kazanmasını sağlar.

Benzer süreçler doğada da yer alır. Bilim tarihi diyalektik yöntemin, gerçekten bilimsel bir yöntem olduğunu göstermektedir. Dünyada sonsuz hiçbir şeyin olmadığını, her şeyin değişmekte ve gelişmekte olduğu düşüncesi, astronomiden sosyolojiye kadar her alanda kanıtlanmaktadır. Dolayısıyla doğadaki her şeye hareket ve gelişme açısından bakılmalıdır. Bu da diyalektiğin ruhunun, modern bilimin tümüne işlemiş olduğu demektir.

Hareketin biçimlerine, diyalektiğe göre küçük, nicel değişikliklerin, büyük nitel değişikliklere yol açtığı gerçeğine gelince, bu yasa doğa tarihi için de aynı ölçüde geçerlidir. Mendelyev'in "elementlerin periyodik sistemi" doğa tarihinde nitel değişikliklerin oluşmasında nicel değişikliklerin ne kadar büyük öneme sahip olduğunu açıkça göstermektedir. Biyolojide de, yeni-Darvinizm tarafından yolu açılan yeni-Lamarkizm aynı şeyi kanıtlamaktadır.

F. Engels'in, "Anti-Dühring"inde yeteri kadar aydınlığa kavuşturduğu diğer gerçeklerden söz etmeye gerek görmüyoruz.

Diyalektik yöntemin içeriği işte budur.

Anarşistlerin diyalektik yönetime karşı tutumları nedir? Herkes bilir ki diyalektik yöntemin babası Hegel'di; Marx

bu yöntemi arındırdı ve iyileştirdi. Bu durum, elbetteki anarşistlerce de bilinmektedir. Onlar ayrıca Hegel'in tutucu bir düşünür olduğunu da bilmekte ve bu fırsattan yararlanarak tüm güçleriyle Hegel'i "restorasyon" yanlısı olarak küfüre boğmakta ve büyük bir hırsla "Hegel'in restorasyoncu bir filozof olduğunu... mutlak biçimiyle bürokratik anayasacılığı övdüğünü, bir bütün olarak, onun, tarih felsefesinin restorasyon çağıının felsefe akımına bağlı olduğunu ve ona hizmet ettiğini" vb. vb, "kanıtlamaya" çalışmaktadırlar. (Bkz. Nobati (2) S. 6, V. Çerkezişvili'nin makalesi).

Ünlü anarşist Kropotkin de yapıtlarında aynı şeyi "kanıtlamaya" çalışmaktadır. (Bkz. örneğin, Rusça'da yayınlanmış olan "Bilim ve Anarşizm" adlı broşürü)

Bizim Kropotkincilerimiz Çerkezişvili'den Ş.G.'ye kadar hepsi, bir ağızdan Kropotkin'in söylediklerini yineliyorlar. (Bkz. "Nobati"nin çeşitli sayıları).

Ancak hiç kimse Hegel'in devrimci olmadığı konusunda kendileriyle tartışmıyor, ki tersine herkes bu konuda aynı düşüncede. Marx ve Engels, "Eleştirel Eleştirinin Eleştirisi" adlı yapıtlarıyla, Hegel'in tarih görüşlerinin, halkın egemenliği düşüncesi ile temelden çeliştiğini herkesten önce kanıtlamışlardı. Anarşistler, buna karşı Hegel'in bir "restorasyon" yanlısı olduğunu her gün "kanıtlamaya" çalışıyorlar ve bunu gerekli buluyorlar. Bunu niçin yapıyorlar? Herhalde Hegel'i gözden düşürmek ve okuyucuda "gerici" Hegel'in ancak "iğrenç" ve bilimsel olmayan bir yöneme sahip olabileceği düşüncesini yaratmak için.

Anarşistler, bu yolla diyalektik materyalizmi çürütmek istiyorlar.

Biz diyoruz ki, anarşistler bu yolla kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlayamazlar. Paskal ve Leibnitz devrimci değillerdi, ama buldukları matematiksel yöntem bugün bilimsel bir yöntem olarak kabul edilmektedir. Mayer ve Helmholtz da devrimci değillerdi, ama fizik dalında ya-

(2) "Nobati" (Çağrı): Gürcistanlı anarşistlerin haftalık yayın organı, 1906'da Tiflis'te yayınlanmıştır.

tıkları buluşlar, bilimin temellerinden biri haline gelmiştir. Aynı şekilde Lamarck ve Darwin de devrimci değillerdi, ama onların evrimci yöntemi, biyoloji bilimini ayakları üstüne oturttu... Öyleyse tutuculuğuna karşın, Hegel'in diyalektik yöntem denilen bilimsel yöntemi bulmayı başarmış olduğu gerçeği neden kabul edilmiyor?

Hayır, **bu yolla**, anarşistler kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlayamazlar.

Devam edelim. Anarşistler diyorlar ki: "Diyalektik metafiziktir" ve "bilimi metafizikten ve felsefeyi de din biliminden arındırmak istediklerinden" dolayı da diyalektik yöntemi reddediyorlar. (Bkz. "Nobati" sayı. 3 ve 9, Ş.G.'ya da bkz. Kropotkin'in "Bilim ve Anarşizm"i)

Bu kadarı da fazla. Bir atasözü "Kendisi hasta olan adam sağlam olana da hasta diye bakar" der. Diyalektik, metafiziğe karşı verdiği mücadele içinde olgunlaştı ve bu mücadele içinde ün kazandı; ama anarşistlere göre diyalektik, metafizikmiş.

Diyalektik bize dünyada sonsuz hiçbir şeyin olmadığını, her şeyin geçici ve değişken olduğunu, doğanın, toplumun, gelenek ve göreneklerin, adalet kavramının ve bizzat gerçeğin bile değiştiğini anlatır; işte bunun için diyalektik her şeye eleştirci gözle bakar, değişmez olarak konan bir gerçeği kabul etmez ve bunun sonucu olarak da "bir kez keşfedildikten sonra artık ezberlenmesinden başka bir şeyi kalmayan" soyut "dogmatik ilkeleri" reddeder. (Bkz. F. Engels "Ludwig Feuerbach") (3)

Buna karşılık metafizik, bize bambaşka şeyler söyler. Ona göre dünya sonsuz ve değişmeyen bir şeydir. (Bkz. F. Engels "Anti-Dühring"); dünya sonsuza dek geçerli olmak üzere herhangi biri ya da herhangi bir şey tarafından belirlenmiştir. Bunun için, metafizikçiler "sonsuz adaleti" ve "değişmez gerçek"i dillerinden düşürmezler.

Anarşistlerin "babası" Proudhon, dünyada gelecekteki toplumun temelini oluşturacak olan, **her zaman için geçerli**,

değişmez bir adalet bulunduğunu söyler. Bu nedenle Proudhon metafizikçi olarak adlandırılmıştır. Marx, diyalektik yöntemin yardımıyla, Proudhon'a karşı mücadelesinde onu yenmiş ve dünyadaki her şey değiştiğinden dolayı, adaletin de değişmek zorunda olduğunu, bunun sonucu olarak da "değişmez adalet" in, metafizik bir saçmalık olduğunu kanıtlamıştır. (Bkz. Karl Marx "Felsefenin Sefaleti") Ama metafizikçi Proudhon'un Gürcü öğrencileri "Marx'ın diyalektiği metafiziktir!" diye yinelemeye devam ediyorlar.

Metafizik, örneğin "bilinmez", "kendinden şey" gibi çeşitli bulanık dogmaları kabul eder ki, ardından o boş tanrı bilimciliğine geçiş yapabilsin. Engels ise, Proudhon ve Spencer'in tersine, diyalektik yöntemin yardımıyla, bu dogmalara karşı mücadele etti. (Bkz. "Ludwig Feuerbach") Ama anarşistlerin -Proudhon ve Spencer'in öğrencileri- bize dediklerine göre, Proudhon ve Spencer bilim adamı, ama Marx ve Engels metafizikçiymiş.

İkisinden biri: Ya anarşistler kendilerini aldatıyorlar, ya da ne dediklerini bilmiyorlar.

Her ne olursa olsun anarşistlerin Hegel'in metafizik sistemiyle, diyalektik yöntemini birbirlerine karıştırdıkları kuşkusuzdur.

Hegel'in değişmez bir düşünceye dayanan felsefi sisteminin, baştan sonra metafizik olduğunu söylemeye ise hiç gerek yok.

Ancak şu da açıktır ki, Hegel'in her türlü değişmez düşünceyi reddeden diyalektik yöntemi baştan sona kadar bilimsel ve devrimcidir.

Bu nedenle Hegel'in metafizik sistemini ağır bir eleştirden geçiren Karl Marx aynı zamanda onun diyalektik yönteminden övgüyle söz etmiştir. Bu yöntem, Marx'ın dediği gibi, "hiçbir şeyin etkisinde kalmaz, özü bakımından eleştirici ve devrimci"dir. (Bkz. "Kapital" C. 1, 2. Baskıya Sonsöz)

Engels bu nedenle Hegel'in yöntemiyle onun sistemi arasında büyük bir fark olduğunu görmektedir.

"Kim Hegel'in ~~sistemine~~ daha fazla ağırlık verdiyse, o kişi her iki alanda da oldukça tutucu olabiliyordu, buna karşın

diyalektik **yöntemi** esas sorun olarak gören kişi ise, dinsel olsun, siyasal olsun en aşırı muhalefet saflarına katılabiliyordu." (Bkz. "Ludwig Feuerbach")

Anarşistler bu farkı görmüyorlar ve düşüncesizce, "diyalektik, metafiziktir" diye saçmalıyorlar.

Devam edelim. Anarşistlere göre, diyalektik, bir "kurnaz laf kalabalığı" "bir safsata yöntemi" "mantıksal bir parende" imiş. (Bkz. Nobati No: 8, Ş.G.) ve onun yardımıyla hem gerçek hem de yalan, kolayca kanıtlanabilirmiş. (Bkz. "Nobati" Sayı. 4, V. Çerkezişvili'nin makalesi)

Yani anarşistlerin görüşüne göre diyalektik yöntem aynı zamanda hem gerçeği hem de yalanı kanıtlamaktadır.

İlk bakışta anarşistlerin bu suçlamasının hiç de temelsiz olmadığı sanılabilir. Örneğin: Engels'in bir metafizik yöntem yanlısına ilişkin olarak neler söylediğine bir kulak verelim:

"... Yalnızca evet, evet, hayır, hayır diye konuşur, bunun dışındaki her şey ona göre önemsizdir. Ona bir şey ya vardır, ya da yoktur. Bir şey aynı zamanda hem kendisi hem de bir başkası olamaz. Olumlu ve olumsuz birbirini mutlak olarak dışlar..." (Bkz. "Anti-Dühring", Giriş).

Nasıl olur diye heyecanlanıyor anarşistler. Birşeyin aynı zamanda, hem iyi, hem de kötü olmasına olanak var mı? Bu "safsatacılıktır", "kelime oyunu"dur ve "aynı kolaylıkla hem gerçeği hem de yalanı kanıtlamak istediğiniz" anlamına gelir!..

Ama sorunun özünü düşünelim.

Bugünkü talebimiz demokratik cumhuriyettir. Demokratik cumhuriyetin her yönüyle iyi ya da kötü olduğunu söyleyebilir miyiz? Hayır, söyleyemeyiz. Neden? Çünkü demokratik cumhuriyet feodal düzeni yıkması nedeniyle, yalnızca bir yönüyle iyidir, ama öte yandan burjuva düzeni pekiştirdiği için kötüdür. İşte tam da bu nedenle diyoruz ki: Demokratik cumhuriyet feodal düzeni yıktığı ölçüde iyidir, ve biz, onun uğruna mücadele ederiz, ama burjuva düzeni güçlendirdiği ölçüde de kötüdür ve biz ona karşı mücadele ederiz.

Buradan bir demokratik cumhuriyetin, aynı zamanda, hem "iyi", hem de "kötü" olduğu sonucu çıkar-yani hem

evet, hem hayır.

Aynı şey, proletaryayı güçlendirdiği ölçüde "iyi" olan ve ücret sistemini güçlendirdiği ölçüde kötü olan sekiz saatlik işgünü içinde söylenebilir.

Engels yukarıda belirtilen sözlerle diyalektik yöntemi nitelerken işte bu gibi gerçekleri gözönünde bulundurmaktaydı.

Ama anarşistler bunu kavramıyor ve bu, tümüyle açık düşünce, onlara "bulanık" bir safsata gibi geliyor.

Kuşkusuz anarşistler bu gerçekleri görüp görmemekte serbesttirler, hatta kumsaldaki kumu bile görmeyebilirler bu onların hakkıdır. Ancak, anarşizmden farklı olarak, yaşama kapalı gözlerle bakmayan, tersine yaşamın nabzını elinde tutan ve açıkça; yaşam değiştiğinden ve hareket halinde bulunduğundan, yaşamdaki her olgu iki eğilime sahiptir; olumlu ve olumsuz eğilim; biz birincisini savunmalı, ikincisini reddetmeliyiz, diyen diyalektik yöntemi işin içine katmalarına ne gerek var?

Devam edelim. Anarşistlere göre "diyalektik gelişim, felaketlerle dolu bir gelişimdir, öyle ki bununla önce geçmiş kökünden yıkılır, sonra da gelecek bundan tümüyle ayrı bir biçimde kurulur... Cuvier'in yok olup yeniden doğma teorisi bilinmeyen nedenlere bağlıydı, ama Marx ve Engels'in felaketlerinin nedeni diyalektiktir." (Bkz. "Nobati" sayı. 8)

Ama aynı yazar başka bir yerde şöyle yazıyor: "Marksizm, Darwinizme dayanır ve ona karşı eleştirmeyen bir tutum alır." (Bkz. "Nobati", sayı: 6)

İşe bakın hele!

Cuvier, Darwin'in evrim teorisini reddeder ve yalnızca yok olup yeniden doğma teorisini kabul eder; yok olup yeniden doğma "bilinmeyen nedenlerin yol açtığı" birden bire ortaya çıkan bir patlamadır. Anarşistler, Marksistlerin, Cuvier'e katıldıklarını ve bunun sonucu olarak da Darwinizmi reddettiklerini i iddia ediyorlar.

Darvin, Cuvier'in yok olup yeniden doğma teorisini reddeder, tedrici evrimi kabul eder. Ama aynı anarşistler "Marksizmin Darwinizme dayandığını ve ona karşı eleştirel

bir tutum almadığını" yani Marksistlerin, Cuvier'in yok olup yeniden dirilme teorisini reddettiklerini söylüyorlar.

Kısacası anarşistler Marksistleri Cuvier'e katılmakla suçlamakta, aynı zamanda da Cuvier'e değil de, Darwin'e katılmalarını eleştirmektedir.

İşte size anarşi! Başçavuşun dul karısı kendi kendini dövüyor, diye bir söz vardır. Açıkça "Nobati"nin 8. sayısındaki Ş.G., 6. sayısındaki Ş.G.'nin ne dediğini unutmuş.

Hangisi doğru, 8. sayıdaki mi yoksa 6. sayıdaki mi?

Biz gerçeklere dönelim. Marx diyor ki:

"Toplumun maddi üretici güçleri, gelişmelerinin belli bir aşamasında, mevcut üretim ilişkileriyle, ya da bunların hukuksal ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşerler... O zaman bir toplumsal devrim çağı başlar". Ama "İçerebildiği tüm üretici güçler gelişmeden önce bir toplumsal oluşum asla yok olmaz." (Bkz. **K. Marx** "Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı", Önsöz.) (4)

Marx'ın bu tezi, çağdaş toplumsal yaşama yugulandığında, toplumsal nitelikteki çağdaş üretici güçlerle, özel nitelikteki, ürünlerin mal edilme biçimleri arasında, sosyalist devrimle sonuçlanmak zorunda olan temel bir çatışma bulunduğu ortaya çıkar. (Bkz. **F. Engels**, "Anti Dühring" Üçüncü bölümün ikinci başlığı).

Görüldüğü gibi, Marx ve Engels'e göre, devrime yol açan, Cuvier'in "bilinmeyen nedenleri" değil, "güretici oçlerin gelişmesi" denen, kesin, belli ve canlı toplumsal nedenlerdir.

Görüldüğü gibi Marx ve Engels'e göre, devrim, Cuvier'in sandığı gibi beklenmeyen bir biçimde değil, ancak üretic güçler yeterinc eolgunlaştıkları zaman gerçekleşebilir.

Cuvier'in yok olup yeniden doğma teorisi ile Marx'ın diyalektik yönetiminin hiçbir ortak yanı olmadığı açıktır.

Diğer yandan Darwinizm, yalnızca Cuvier'in yok olup yeniden doğma teorisini değil, aynı zamanda devrimi de içeren, diyalektik bakımdan kavranan gelişmeyi de reddeder.

(4) Karl Marks, "Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı", Moskova, Leningrad 1934, s.5-6

Oysa diyalektik yöntemin bakış açısına göre evrim ve devrim, nicel ve nitel değişiklikler, aynı hareketin zorunlu iki biçimidir.

Açıktır ki, "Marksizm, Darvinizme karşı eleştirel bir tutum almamaktadır" gibi bir iddiada da bulunulamaz.

Böylece, "Nobati"nin her iki durumda da, hem 6. sayıda hem de 8. sayıda yanılğı içinde olduğu ortaya çıkmaktadır.

Son olarak, anarşistler bize şu suçlamayı yapıyor: "Diyalektik.. ne kişinin kendi dışına çıkmasına, ya da kendi dışına sıçramasına, ne de kendi üstünden atlamasına olanak vermez." (Bkz. "Nobati" sayı 8. Ş.G.)

İşte bu, gerçeğin ta kendisi, Anarşist Baylar. Bu konuda siz, sayın baylar, tümüyle haklısınız: Diyalektik yöntem, gerçekten de böyle birşeye olanak tanımaz. Peki ama neden tanımaz? Çünkü "kendi dışına sıçramak ve kendi üstünden atlamak" dağ keçilerine göre bir harekettir; oysa diyalektik yöntem insanlar için yaratılmıştır.

İşin tüm sırrı budur!...

Anarşistlerin diyalektik yönteme ilişkin görüşleri genel olarak bunlardır.

Anarşistlerin Marx ve Engels'in diyalektik yöntemini kavramamış oldukları açıktır; kendilerine göre bir diyalektik uydurmuşlar ve buna karşı çarpışıyorlar.

Yapabileceğimiz tek şey, bu manzaraya baktıkça gülmektir; çünkü insan kendi hayalinin ürünü olan cisimlere karşı savaşıyor, kendi uydurduklarına vuran ve bu arada da rakiplerini yere çaldığını hararetle iddia eden birini gördüğü zaman gülmekten kendini alamıyor.

II

MATERYALİST TEORİ

"İnsanların varlığını belirleyen şey, onların bilinci değil, tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır."
K.Marx

Diyalektik yöntemi artık öğrenmiş bulunuyoruz.

Materyalist teori nedir?

Dünyadaki her şeyi değişir, yaşamdaki her şeyi gelişir, ama bu değişiklik nasıl oluşur ve bu gelişme hangi biçimde gerçekleşir?

Örneğin, biliyoruz ki, dünya bir zamanlar akkor halinde bir ateş kütlesiydi, sonra yavaş yavaş soğudu, daha sonra hayvanlar ve bitkiler oluştu, hayvanlar aleminin gelişmesiyle birlikte belirli bir maymun türü ortaya çıktı ve tüm bunlardan sonra da insan ortaya çıktı.

Doğanın gelişmesi aşağı yukarı böyle oldu.

Ayrıca, toplumsal yaşamın bir yerde hareketsiz olarak kalmadığını da biliyoruz. Bir zamanlar insanlar ilkel komünal topluluklar halinde yaşıyorlardı. O zamanlar insanlar varlıklarını ilkel avlanmalarla sürdürüyorlar, ormanları do-

laşıyor, yiyeceklerini bu yolla sağlıyorlardı. Sonra ilkel komünal toplumun yerini anaerik toplumun aldığı bir zaman geldi; o zamanlar insanlar gereksinmelerini ilkel tarım araçlığıyla karşılıyorlardı. Daha sonra anaerik toplumun yerini ataerik toplumu aldı, o zamanlar ise insanlar varlıklarını sığır yetiştiriciliğiyle sürdürüyorlardı. Ardından, ataerik toplumun yerini köleciliğe dayanan toplum düzeni aldı, o zamanlar insanlar varlıklarını göreceli olarak daha fazla gelişmiş bir tarımla sürdürüyorlardı. Köleciler toplumu, feodal toplum ve bütün bunları da burjuva toplum düzeni izledi.

Toplumsal yaşamın gelişmesi genel çizgileriyle işte böyle oldu.

Evet, tüm bunlar biliniyor... ama bu gelişme nasıl oldu? "Doğa" ve "toplumun" gelişmesine bilinç mi neden oldu yoksa tam tersine "doğa" ve "toplumun" gelişmesi bilincin gelişmesine mi yol açtı?

Materyalist teori, işte sorunu böyle koyar.

Bazıları der ki "doğa" ve "toplumsal yaşam"dan önce, sonraları onların gelişmesine temel oluşturan, evrensel bir düşünce vardır, öyle ki "doğa" ve "toplumsal yaşam" olgularının gelişmesi, deyim yerindeyse dış biçimdir, evrensel düşüncenin gelişmesinin basit bir kopyasıdır.

İşte, örneğin zamanla birçok akıma bölünen idealistlerin öğretisi böyleydi.

Daha başkaları da derler ki: Dünyada başından beri birbirini yadsıyan iki güç vardır -düşünce ve madde, bilinç ve varlık ve buna uygun olarak olgular iki sınıfa bölünmüştür- Düşünsel ve maddi, bunlar birbirlerini yadsırlar, birbirleriyle çarpışırlar, öyle ki doğa ve toplumun gelişmesi düşünsel ve maddi olgular arasında sürekli bir mücadeledir.

İşte, örneğin idealistler gibi zamanla çeşitli akımlara bölünen düalistlerin (ikicilerin-ç.n) öğretisi de böyleydi.

Materyalist teori, hem düalizmi, hem de idealizmi kesinlikle reddeder.

Kuşkusuz dünyada hem düşünsel hem de maddi olgular vardır, ama bu kesinlikle bunların birbirlerini yadsıdıkları anlamına gelmez. Tam tersine, düşünsel ve maddi yön, aynı

doğanın ya da toplumun iki farklı biçimidir; biri olmadan diğeri düşünülemez, birarada vardırılar, birlikte gelişirler ve bu nedenle birbirlerini yadsıdıklarını sanmamız için ortada hiçbir neden yoktur.

Böylece "düailzm" denen şeyin geçerli olmadığı ortaya çıkmış olur. Düşünsel ve maddi olmak üzere iki farklı biçimde birleşik ve bölünmez bir doğa, düşünsel ve maddi olmak üzere iki farklı biçimde birleşik ve bölünmez bir toplumsal yaşam, işte doğa ve toplumsal yaşamın gelişmesine böyle bakmak zorundayız.

Bu materyalist teorinin monizmidir (bircilik-ç.n.).

Materyalist teori aynı zamanda, idealizmi de reddeder.

Gelişimi sırasında düşünsel yanın ve genel olarak bilincin, maddi yandan önce geldiği düşüncesi yanlıştır. Daha henüz hiçbir canlı varlık yokken dış, "cansız" doğa denen şey vardı. İlk canlı varlık hiçbir bilince sahip değildi, yalnızca uyartılma yeteneğine ve algılamanın ilk embriyon biçimlerine sahipti. Sonraları hayvanlarda algılama yeteneği gideerek gelişti ve bu yetenek organizmalarının ve sinir sistemlerinin yapısının gelişmesine uygun olarak bilince dönüştü. Eğer maymun sürekli dört ayağı üzerinde yürümüş, hiç arka ayakları üzerine kalkmamış olsaydı, onun soyundan gelme olan insan da ciğerlerini ve ses tellerini serbestçe kullanamayacak ve konuşamayacaktı. Ve bu, bilincinin gelişmesini temelden engellemiş olacaktı. Eğer maymun, ayakları üzerine kalkmayı öğrenmeseydi, onun soyundan gelen insan da dört ayak üstünde yürümek, yere doğru bakmak ve izlenimlerini oradan edinmek zorunda kalacaktı, yukarı doğru çevresine bakınamayacak ve bunun sonucu olarak da beynine dört ayaklı bir hayvanunkinden daha fazla izlenim sokma olanağını elde edemeyecekti. Tüm bunlar insan bilincinin gelişmesini temelden engellemiş olacaktı.

Buradan, bilincin gelişmesi için belirli bir organizma yapısının ve sinir sisteminin gelişmesinin gerekli olduğu sonucu çıkmaktadır.

Buradan, maddi yönün gelişmesinin, dış koşulların gelişmesinin, düşünsel yönün, bilincin gelişmesine göre öncelik

taşıdığı sonucu çıkmaktadır; ilk önce dış koşullar ve maddi yön değişir, ancak ondan sonra buna uygun olarak bilinç, düşünsel yön değişir.

Böylece, doğanın gelişme tarihi, idealizm denen şeyi kökünden çürütür.

Aynı şeyler insan toplumunun gelişme tarihi açısından da söylenebilir.

Tarih göstermektedir ki, eğer insanlar farklı zamanlarda farklı düşünce ve isteklerle doluyorsa, bunun nedeni insanların gereksinimlerini karşılamak için, farklı zamanlarda doğayla farklı yollarla mücadele etmiş olmaları ve ekonomik ilişkilerinin de buna uygun olarak farklı biçimlere bürünmüş olmasıdır. Bir zamanlar insanlar doğaya karşı, ilkel komünal toplumda kollektif olarak mücadele etmişlerdi ve o zamanlar insanların mülkiyeti de komünist mülkiyetti ve bu yüzden "benim" ve "senin" diye bir ayrılık hemen hemen hiç yoktu, bilinçleri komünist nitelikteydi. Ardından öyle bir zaman geldi ki "benim" ve "senin" arasındaki ayrım üretimin içine işledi ve mülkiyet de özel, bireyci bir nitelik kazandı. Bu nedenle, insan bilinci de özel mülkiyet duygularıyla doldu. Ardından, üretimin yeniden toplumsal bir nitelik kazandığı ve dolayısıyla mülkiyetin de artık toplumsal bir nitelik kazanacağı bir dönem geldi- ve işte tam da bu nedenle, insan bilinci yavaş yavaş sosyalizmle dolacaktır.

Basit bir örnek: Küçük bir atölyeye sahip olan bir ayakkabıcıyı ele alalım; ama bu ayakkabıcı büyük fabrikatörlerin rekabetine dayanamayarak atölyesini kapamış ve diyelim ki Tiflis'te Adelkhanov'un ayakkabı fabrikasında işe girmiş olsun. Ayakkabıcı, Adelkhanov'un fabrikasına sürekli ücretli işçi olarak çalışmak için değil, para artırıp, küçük bir sermaye yaparak atölyesini yeniden açmak için girmiştir. Görüldüğü gibi sözkonusu ayakkabıcının içinde bulunduğu ilişkiler artık proleterdir, ama bilinci şimdilik henüz proleter değil, tümüyle küçük burjuva bilinçtir. Başka bir deyişle, ayakkabıcının içinde bulunduğu ilişkiler küçük burjuva ilişkiler değildir, bu tür ilişkiler tümüyle ortadan kalkmıştır, ama onun küçük burjuva bilinci henüz kaybolmamış, gerçek durumu-

nun gerisinde kalmıştır.

Açıktır ki, burada, yani toplumsal yaşamda da, ilkönce dış koşullar değişir, ilk önce bir insanın durumu değişir ve ardından buna uygun olarak bilinci değişir.

Biz gene ayakkabıcımıza dönelim. Bildiğimiz gibi ayakkabıcı, para artırıp atölyesini yeniden açmayı düşünmektedir. Bu proleterleşmiş ayakkabıcı çalışır ve para artırmanın çok zor olduğunu görür, çünkü ücreti ancak varlığını sürdürmesine yetmektedir. Ayrıca ayakkabıcı, özel bir atölye açmanın öyle görüldüğü kadar çekici olmadığını da fark eder; kira ödeme, müşterilerin kaprisleri, para darlığı, fabrikatörlerin rekabeti ve benzeri zorluklar, kendi özel işinde çalışan bir ustanın başında bu kadar dert vardır. Buna karşılık proleter, böylesi dertlerden göreceli olarak daha çok kurtulmuştur, onu ne müşteri ne de kira ödeme rahatsız etmemekte, sabah fabrikaya gitmekte akşam "kaygısızca" evine dönmekte ve cumartesi günleri gene aynı kaygısızlıkla "para zarfını" cebine atmaktadır. İşte burada, ayakkabıcımızın rüyalarının kanatları ilk kez kırılır ve burada ruhunda ilk proleter özlemler uyanır.

Zaman geçer ve ayakkabıcımız aldığı paranın en gerekli şeyleri karşılamak için bile yetersiz olduğunu, bir ücret artışına son derece gereksinime olduğunu görür. Aynı zamanda da, mesai arkadaşlarının bazı birliklerden ve grevlerden söz ettiklerine dikkat eder. İşte, burada, ayakkabıcımız, durumunu düzeltmek için özel bir atölye açmanın değil, işverene karşı mücadele etmenin gerekli olduğunu kavrar. Birliğe girip, grev hareketine katılır ve kısa bir süre sonra sosyalist düşüncelerin etkisi altına girer...

Böylece, ayakkabıcının maddi durumunun değişikliğe uğrayışını, **sonunda**, bilincinde bir değişiklik izlemiştir. Önce maddi durumu değişmiş, bir süre sonra da, buna uygun olarak, bilinci değişmiştir.

Sınıflar ve bir bütün olarak toplum konusunda da aynı şeyleri söylemek gerekir.

Toplumsal yaşamda da, yine ilkönce dış koşullar değişir, önce maddi koşullar değişir ve sonra buna uygun olarak, in-

sanların düşünceleri, gelenekleri, alışkanlıkları ve dünya görüşleri değişir.

Bu nedenle Marx şöyle der:

"İnsanların varlığını belirleyen şey, onların bilinci değil, tam tersine, onların bilincini belirleyen, toplumsal varlıklarıdır."

Eğer maddi yöne, dış koşullara, varlığa ve aynı türden diğer olgulara öz dersek, o zaman düşünsel yöne, bilince ve aynı türden diğer olgulara biçim diyebiliriz. Buradan şu ünlü materyalist tez çıkar: Gelişme süreci sırasında, öz, biçimden önce gelir, biçim özün gerisinde kalır.

Marx'ın görüşüne göre, ekonomik gelişme, toplumsal yaşamın "maddi temeli", özü ve hukuksal -siyasal ve dinsel-felsefi gelişme de bu özün "ideolojik biçimi", "üstyapısı" olduğuna göre, Marx, bundan şu sonucu çıkarır: "Ekonomik temelin değişmesiyle birlikte, tüm kocaman üstyapı, yavaşça ya da hızlıca altüst olur."

Ama bu, kuşkusuz, Marx'ın görüşüne göre, Ş.G.'nin sandığı gibi, biçim olmaksızın öz olabileceği anlamına gelmez (Bkz. "Nobati" sayı 1, "Monizmin Eleştirisi"). Biçimi olmayan bir öz olanaksızdır; ama esas sorun, şu ya da bu biçimin, özünün gerisinde kalması nedeniyle bu öze asla tümüyle uygun olmaması, bu nedenle yeni özün geçici olarak kendini eski biçimle örtmek "zorunda kalması" ve bunun, ikisi arasında bir çatışmaya yol açmasıdır. Örneğin, bugün, üretilen ürünlerin özel nitelikte olan mal edinilme biçimi, üretimin toplumsal özüne uygun düşmez ve günümüzün toplumsal "çatışması" da işte bu temel üzerinde ortaya çıkar.

Diğer yandan, bilincin varlığın bir biçimi olduğu düşüncesi, bilincin, doğası bakımından bilincin maddeye eşit olduğu anlamına kesinlikle gelmez. Ancak, teorileri, Marx'ın materyalizmi ile temelden çelişen ve Engels'in "Ludwig Feuerbach"ında haklı olarak alay ettiği (örneğin Büchner ve Moleschott gibi) kaba materyalistler böyle düşünüyordu. Marx'ın materyalizmine göre bilinç ve varlık, düşünce ve madde, genel bir deyişle doğa, ya da toplum denen aynı ol-

gunun, farklı iki biçimidir. Yani birbirlerini yadsımazlar*, ancak gene de bir ve aynı şey değildirler. Sözkonusu olan tek şey, doğa ve toplumun gelişmesinde, bilinçten, yani kafamızın içinde oluşan şeyden önce, buna uygun bir maddi değişmenin, yani bizim dışımızda olan şeylerin, önce geldiğidir- şu ya da bu maddi değişikliğin ardından kaçınılmaz olarak, er ya da geç, buna uygun bir düşünsel değişiklik gelir.

Çok güzel, diyecekler bize; belki de, bu doğa ve toplum tarihi için doğrudur; ama, bugün kafamızın içinde oluşan farklı kavramlar ve düşünceler nasıl oluşmaktadır?

Dış koşullar denen şey gerçekten var mıdır, yoksa, var olan, yalnızca bu dış koşullara ait kavramlarımız mıdır? Ve eğer dış koşullar varsa, bunları algılamak ve kavramak ne ölçüde olanaklıdır?

Bu konuda materyalist teori, kavramlarımızın, "ego"muzun, ancak "ego"muzda izlenimlere yol açan dış koşulların varlığı ölçüsünde var olduğunu söyler. Her kim hiç düşünmeden, kavramlarımızdan başka hiçbir şeyin var olmadığını söylerse, o kişi tüm dış koşulları ve bunun sonucu olarak da, diğer insanların varlığını yadsımak zorundadır; çünkü yalnızca kendi "ego" sunu geçerli kabul etmektedir ki bu da saçmadır ve bilimin ilkeleriyle tümüyle çelişir.

Dış koşulların gerçekten var olduğu açıktır, bu koşullar, bizden önce de vardı, bizden sonra da var olacaktır ve bunlar, bilincimizi ne kadar sık ve güçlü etkilerlerse, o kadar algılanabilir ve kavranabilir hale gelirler.

Farklı kavram ve düşüncelerin kafamızda **bugün** ne biçimde oluştukları sorununa gelince, burada doğa ve toplum tarihinde yer alan şeylerin kısaca yinelenildiğini gözlemlemeliyiz. Bu durumda da, bizim dışımızdaki nesne, bizim onu kavramamızdan önce gelir, bu durumda da kavramamız, bi-

* Bu, biçimle öz arasında bir çatışma olduğu düşüncesiyle asla çelişmez. Esas sorun, çatışmanın genel olarak biçimle öz arasında değil, es-ki biçimle, kendine yeni bir biçim arayan, yeni öz arasında olduğudur.

çim, nesnenin-özün gerisinde kalır. Bir ağacın, benim kafamda bir ağaç kavramının uyanmasından da önce var olduğunu ortaya koyar, kafamda ona uygun düşen kavramı yaratan bu ağaçtır...

Marx'ın materyalist teorisinin özü kısaca budur.

Materyalist teorinin, insanların pratik eylemleri için ne kadar önemli olduğunu anlamak hiç de zor değildir.

Eğer ilk önce ekonomik koşullar değişiyor ve ondan sonra da buna uygun olarak insanların bilinci değişiyorsa, açıktır ki, belirli bir idealin temelini, insanların kafalarında, hayallerinde değil, ekonomik koşulların gelişmesinde aramalıyız. Yalnızca, ekonomik koşulların incelenmesi temelinde oluşan bir ideal, doğru ve kabul edilebilir bir idealdir. Ekonomik koşulları hesaba katmayan, bu koşulların gelişmesine dayanmayan, tüm idealler yararsız ve kabul edilmezdir.

Materyalist teoriden çıkarılacak ilk pratik sonuç budur.

Eğer insanların bilinci, gelenek ve alışkanlıkları, dış koşullar tarafından belirleniyorsa, eğer hukuksal ve siyasal biçimlerin işe yararsızlığı, ekonomik öze dayanıyorlarsa, halkın gelenek ve alışkanlıklarında ve siyasal koşullarda köklü bir değişiklik yaratabilmek için, ekonomik ilişkilerde, köklü bir değişiklik doğmasına yardım etmemiz gerektiği açıktır.

Bu konuda Karl Marx şöyle diyor:

"Materyalizmin öğretilerini inceleyerek.. onunla sosyalizm arasında.. bir ilişki olması gerektiğini anlamak için keskin zekalı olmaya gerek yoktur. Eğer insan tüm bilgi ve algılamalarını duygu dünyasından elde ediyorsa, bu durumda önemli olan şey, ampirik dünyayı öyle düzenlemektir ki, insan, kendindeki gerçekten insanca olan şeyi görsün, kendi kendini bir insan olarak görmeye alışsın... Eğer insan materyalist anlamda özgür değilse, yani şundan bundan sakınmak, şunu bunu savmak gibi olumsuz bir kuvvetle özgür değil de, kendi gerçek bireyciliğini geçerli kılmak gibi olumlu bir kuvvetle özgürse, suçu bireyde cezalandırmak değil, suçun topluma karşı ocaklarını yıkmak gerekir... Eğer koşullar insanı biçimlendiriyorsa, bu koşulları insanca biçimlendirmek gerekir." (Bkz. "Ludwig Feuerbach", Ek "K. Marx, 18. yüzyıl Fransız Mater-

Materyalist teoriden çıkarılacak ikinci pratik sonuç budur.

Marx ve Engels'in materyalist teorisi karşısında anarşistler nasıl bir tutum takınıyorlar?

Nasıl diyalektik yöntem Hegel'le birlikte başlamışsa, materyalist teori de, Feuerbach materyalizminin daha da geliştirilmiştir. Anarşistler bunu çok iyi biliyorlar ve Marx ve Engels'in diyalektik materyalizmine kara çalmak için, Hegel ve Feuerbach'ın eksiklerinden yararlanmaya çalışıyorlar. Hegel ve diyalektik yöntem konusunda daha önce anarşistlerin bu türden hilelerinin kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlamadığını göstermiştik. Feuerbach'a ve materyalist teoriye karşı giriştikleri saldırılar için de aynı şeyleri söylemek gerekir.

Örneğin, anarşistler, büyük bir güvenle bize şöyle diyorlar: "Feuerbach panteist* idi...", o, insanları ilahlaştırmıştı..." (bkz. "Nobati" sayı 7, D. Delendi), "Feuerbach'a göre insan, yediği şeyden ibarettir..." bundan da Marx sözde şu sonucu çıkarmış: "bunun sonucu olarak, birinci ve en önemli şey, ekonomik durumdur..." (bkz. "Nobati" sayı 6, Ş.G.)

Gerçekten de, Feuerbach'ın panteistliğinden, insanları ilahlaştırmasından ve benzeri diğer yanlışlardan, hiç kimse kuşku duymuyor. Tam tersine, Feuerbach'ın yanlışlarını ilk ortaya çıkaranlar Marx ve Engels'tir. Ama anarşistler ortaya çıkarılmış yanlışları bir kez daha "teşhir etmeyi" gerekli buluyorlar. Neden? Herhalde Feuerbach'a söverken, dolaylı olarak Marx ve Engels'in materyalist teorilerine de kara çalmak istedikleri için. Kuşkusuz, soruna tarafsız bir gözle bak-

(5) Karl Marx ve Friedrich Engels, "Kutsal Aile", "Fransa Materyalizmine Karşı Eleştirel Savaş" bölümü (Marks -Engels Toplu Yapıtlar, Birinci kısım Ç.3, Berlin 1932, s.307)

* Tanrının, evrendeki yaşamın bizzat kendisi olduğunu ileri süren, felsefi bir görüş-çn.

tığımızda, Feuerbach'ın, tıpkı tarihteki çoğu bilginlerde olduğu gibi, yanlış düşüncelerin yanında doğrularına da sahip olduğunu göreceğiz. Ama, anarşistler buna karşın, "teşhire" devam ediyorlar...

Bir kez daha açıklayalım ki, bunu yapmakla, kendi bilgisizliklerinden başka hiçbir şeyi kanıtlamıyorlar.

Burada dikkate değer olan şey, (daha aşağılarda yine göreceğimiz gibi) anarşistlerin, materyalist teoriyi hiç tanımadan, söylentilere dayanarak eleştirmek istemeleridir. Bu nedenle sık sık birbirleriyle çelişiyor ve birbirlerini çürütüyorlar, ki bu da, kuşkusuz "eleştirmenler"imizi gülünç bir duruma düşürüyor. Örneğin, Bay Çerkezişvili'ye kalırsa, Marx ve Engels monist materyalizmden nefret etmişler, onların materyalizmi monist değil, kaba bir materyalizmmiş:

"Engels'in o derecesine nefret ettiği, doğa araştırmacılarının büyük bilimi, evrim sistemi, değişme teorisi ve monist materyalizmi ile... diyalektikten kaçınmıştır" (bkz. "Nobati" sayı. 4, V. Çerkezişvili)

Buradan da, Çerkezişvili'nin onayladığı ve Engels'in "nefret ettiği" doğa bilimi materyalizminin monist materyalizm olduğu ve sonuçta onaylanması gerektiği, buna karşılık Marx ve Engels'in materyalizminin, monist materyalizm olmadığı ve doğal olarak da kabul edilemez olduğu sonucu çıkar.

Bir başka anarşist de, Marx ve Engels'in materyalizminin, monist olduğunu ve bu nedenle de reddedilmeyi hak ettiğini söylüyor:

"Marx'ın tarih kavrayışı, Hegel'in yansımasıdır. Genel olarak mutlak nesneliliğin monist materyalizmi ve özel olarak da Marx'ın ekonomik monizmi, doğada olanaksız ve teoride de aldatıcı bir şeydir... Monist materyalizm, iyi gizlenmemiş bir düalizm ve metafizikle bilim arasında bir uzlaşmadır..." (bkz. "Nobati" 6, Ş.G.)

Buna göre de, monist materyalizm kabul edilemez bir şeymiş, Marx ve Engels ondan nefret etmiyormuş, tersine bizzat kendileri monist materyalistlermiş ve bu nedenle de monist materyalizm reddedilmeliymiş.

Biri deh! diyor, öteki çüş! Kimin gerçeği söylediğini bula-
bilirseniz bulun bakalım: Birincisi mi, ikincisi mi? Bunlar da-
ha, Marx ve Engels'in materyalizminin yararları ya da eksik-
leri konusunda birbirleriyle düşünce birliği içinde bile
değiller ve onun monist olup olmadığını daha anlamamışlar
ve kaba materyalizmin mi, yoksa monist materyalizmin mi
kabul edilebilir olduğu konusunda bile net bir görüşleri yok
, ama ku'aklarımıza haykırıyorlar; biz, diyorlar, Marksizmi
darma'ığın ettik!

Evet, evet, eğer gelecekte de, bir anarşistin görüşü, diğeri-
ninkini bu kadar hırsla çürütecekse, gelecek kuşkusuz anar-
şistlerin olacaktır.

Bazı "ünlü" anarşistlerin, "ünlerine" karşın bilimdeki fark-
lı akımları bilmemeleri gerçeği de, az gülünç bir durum de-
ğildir. Anlaşıyor ki, bunlar, bilimde farklı materyalizm tür-
leri olduğunu ve bu türler arasında büyük farklar olduğunu
bilmiyor: Örneğin, düşünsel yönün varlığını ve bunun mad-
di yön üzerindeki etkisini yadsıyan bir kaba materyalizm
vardır, bir de düşünsel yönle maddi yön arasındaki karşılıklı
ilişkileri bilimsel olarak inceleyen monist materyalizm-
Marx'ın materyalist teorisi- vardır. Ama anarşistler, materya-
lizmin bu farklı türlerini birbirine karıştırıyor ve bu türler
arasındaki açık farkları bile görmüyor ve büyük bir kendine
güvenle açıklıyorlar: Biz, bilimi yeniliyoruz!

Örneğin P. Kropotkin, "felsefi" yazılarında bilinçli olarak,
anarko komünizmin "çağdaş materyalist felsefe"ye dayandığ-
ını söylemekte, ama burada açıklanması son derece gerekli
olan, anarkokomünizmin hangi "materyalist felsefe"ye da-
yandığını açıklamamaktadır. Kaba materyalizme mi, monist
materyalizme mi, yoksa hangisine? Açıktır ki, materyaliz-
min farklı akımları arasında temel karşıtlıklar olduğunu bil-
miyor ve bu akımların birbirine karıştırılmasının, "bilimi ye-
nilemek" değil, bilgisizliğini doğrudan açığa vurmak
olduğunu kavrayamıyor. (Bkz. Kropotkin, "Bilim ve Anar-
şizm"; ayrıca "Anarşi ve Felsefesi")

Kropotkin'in Gürcistanlı öğrencileri için de aynı şeyleri
söylemek gerekir. Bakın ne diyorlar:

"Engels'in ve aynı zamanda Kautsky'nin görüşüne göre, Marx diğer şeylerin yanı sıra "materyalist kavrayışı" "keşfetmekle insanlığa büyük bir hizmette bulunmuştur." "Bu doğru mu? Bizce, hayır, çünkü bildiğimiz gibi..., toplumsal mekanizmayı harekete geçiren unsurun, coğrafi iklimsel-tellürel, kozmik, antropolojik ve biyolojik koşullar olduğu görüşünü savunan tarihçilerin, bilim adamları ve filozofların hepsi materyalisttir." (Bkz. "Nobati", sayı 2)

Buna göre, Aristo'nun ve Holbach'ın "materyalizmi" ile Marx ve Moleschott'un "materyalizm"i arasında hiçbir fark olmadığı sonucu çıkar! Bu da bir eleştiri! Ve bu bilgilere sahip böylesi insanlar, bilimi yenilemeyi kafaya koymuşlar! Boşuna dememişler, "Ayakkabıcı, pasta pişirmeye başlarsa, durum kötü demektir!" diye...

Ayrıca, "ünlü" anarşistlerimiz, bir yerlerden Marx'ın materyalizminin, "mide teorisi" olduğunu duymuşlar ve bize şöyle diyorlar:

"Feuerboch'o göre insan, yediğinden ibarettir. Bu formül Marx ve Engels üzerinde sihirli bir etki yapmıştır." Bu nedenle de Marx sözde şu sonucu çıkarmış "En önemli ve birincil olan şey, ekonomik durumdur, üretim ilişkileridir..." Ardından anarşistler bize filozofco şu dersi veriyorlar: Bu amaç için (toplumsal yaşam) kullanılan **biricik** araç **yemek yemek** ve ekonomik üretimdir demek büyük bir yonılığdır... Eğer **ideoloji**, esas olarak monistik yolla, **yemek yeme** ve ekonomik koşullarla belirlenseydi, bazı oburlar dahi olurdu." (Bkz. "Nobati" sayı 6, Ş.G.)

Demek, Marx ve Engels'in materyalizmini çürütmek bu kadar kolay! Herhangi bir yetişkin kızıdan, Marx ve Engels konusunda biraz sokak dedikodusu duymak yetiyor, bir çırpıda Marksizm "eleştirmeni" ünvanını elde etmek için, felsefi bir kendine güvenle herhangi bir "Nobati"nin sütunlarında bu sokak dedikodularını yinelemek yetiyor.

Ama, baylar lütfen söyleyin: Hangi Marx ne e, ne zaman, hangi gezegende, "**yemek yemenin ideolojiyi belirlediğini**" söylemiştir? İddialarınızı kuvvetlendirmek için, neden Marx'ın yapıtlarından tek bir cümle, tek bir sözcük, alıntı yapmadınız? Gerçekten de, Marx, insanların ekonomik

durumlarının, onların bilinçlerini belirlediğini söylemiştir, ama yemeğin ve ekonomik durumun aynı şey olduğunu size kim söyledi? Yemek yemek gibi fizyolojik bir olgunun insanların ekonomik durumu gibi sosyolojik bir olgudan temelden farklı olduğunu bilmiyor musunuz? Harhangi bir yetişkin, kızın bu iki farklı olguyu birbirine karıştırması hoşgörülebilirdi, ama siz "sosyal-demokrasiyi yerle bir edenler", "bilimi yenileyenler", nasıl oluyor da, yetişkin bir kızın yaptığı yanlışın aynısını hiç düşünmeden yapıyorsunuz.

Hem, yemek yemek, toplumsal ideolojiyi nasıl belirleyebilir ki? Kendi dediğinizi kendiniz bir düşünün: Yemek yeme, yemek yeme biçimi değişmez, insanlar eski zamanlarda da şimdiki gibi yerler, çığnerler ve hazınederlerdi ama ideolojiler sürekli değişmektedir. Antik, feodal burjuva ve proleter-ideoloji biçimleri bunlardır işte. **Değişmeyen bir şeyin sürekli değişen bir şeyi belirlemesi düşünülebilir mi?**

Devam edelim, anarşistlerin görüşüne göre, Marx'ın materyalizmi "koşutluk"tan* başka bir şey değildir... Ya da "Monist materyalizm, iyi gizlenmemiş bir düalizm ve metafizikle bilim arasında bir uzlaşmadır.." Bu nedenle, Marx, düalizme düşmektedir, çünkü üretim ilişkilerini maddi olarak, insanların özlem ve isteklerini ise, var olsalar bile, hiçbir önemi olmayan bir düş ve hayal olarak ortaya koymaktadır. (Bkz. "Nobati" sayı 6, Ş.G.)

Birinci olarak, Marx'ın monist materyalizminin, saçma koşutlukla hiçbir ortak yanı yoktur. Materyalizme göre maddi yön, öz zorunlu olarak düşünsel yönden biçimden önce gelir. Koşutluk ise bu görüşü reddeder ve ne maddi, ne de düşünsel yönün birbirinden önce gelmediğini, her ikisinin de birlikte, birbirine paralel geliştiğini kararla savunur.

İkinci olarak, Marx gerçekten de "üretim ilişkilerini maddi olarak, insanların özlem ve isteklerini ise hiçbir anlam ifade etmeyen düş ve hayal olarak gösterse" bile, bu, Marx'ın

* Koşutluk: Paralelismus. Düşünce ve varlığın, dilin biçimleri ile düşünce biçimlerinin, beden ve ruh olaylarının uygunluk içinde olması, uyum içinde yan yana yürümesi ç.n.

düalist olduğu anlamına mı gelir? Bilindiği gibi düailst, birbirine karşıt iki ilke olarak hem maddi yönü ve hem de düşünsel yönü aynı değerde görmektedir. Ama açıkladığınız gibi, Marx, maddi yönü yüceltip, düşünsel yöne ise, bir "hayal" olarak hiçbir değer vermiyorsa, bu durumda, bay "eleştirmenler", Marx'ın düalizmini nereden çıkarıyorsunuz?

Üçüncü olarak, monizmin, tek bir ilkeden, yani maddi ve düşünsel bir biçime sahip doğa ya da varlıktan hareket ettiğini, buna karşılık düalizmin iki ilkeden, yani birbirini yadsıyan maddi ve düşünsel yanlardan hareket ettiğini bir çocuk bile bildiğine göre, materyalist monizmle düalizm arasında nasıl bir ilişki olabilir?

Dördüncü olarak, Marx, "insanların özlem ve isteklerini" ne zaman "düş ve ütopya" olarak tanımlamıştır? Gerçekten de, Marx, "insanların özlem ve isteklerini" ekonomik gelişmeye bağlıyor ve bazı kör teorisyenlerin özlemleri ekonomik duruma uymadığında, onlara ütopya adını veriyordu. Ama bu, genel olarak, insanların özlemlerinin Marx'a göre ütopya olduğu anlamına gelir mi? Bunu da mı açıklamak gerekir? Marx'ın şu sözlerini de okumadınız mı? "Bu nedenle insanlık, önüne ancak çözebileceği sorunları koyar." (Bkz. "Ekonomi Politigin Eleştirisine Katkı" Önsöz.) Yani, genel bir deyişle insanlar ütöpik amaçlar peşinde koşmazlar. Açıktır ki, "eleştirmen"imiz ya ne dediğini bilmiyor, ya da gerçekleri kasıtlı olarak tahrif ediyor.

Beşinci olarak, Marx ve Engels'in görüşlerine göre, "insanların özlem ve isteklerinin hiçbir öneminin olmadığını" size kim söyledi? Böyle bir şeyi nerede söylemiş olduklarını neden söylemiyorsunuz? Marx, "Louis Bonaparte'ın 18 Brumaire'inde, "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri"nde, "Fransa'da İç Savaş"ta ve diğer benzeri yazılarında "özlem ve istek"in öneminden söz etmiyor mu? Marx "özlem ve istek"e hiç önem vermiyordu da, neden proleterlerin "özlem ve isteklerini" sosyalist ruhla geliştirmeye çalıştı, neden onlar arasında propaganda yürüttü? Ya da, Engels, 1891-1894 yılları arasında yazdığı ünlü makalelerinde "özlem ve isteğin önemi"nden söz etmiyordu da, neden söz ediyordu? Gerçekten Marx'ın

görüşüne göre insanların "özlem ve istekleri" özlerini ekonomik durumdan alırlar, ama bu, özlem ve isteğin, ekonomik koşulların gelişmesine hiç etki yapmadığı anlamına mı gelir? Bu kadar basit bir düşünceyi anlamak, anarşistlere gerçekten bu kadar zor mu geliyor?

Anarşist Bayların bir "suçlama"sı daha: "Biçim, öz olmak-sızın düşünülemez...", bu nedenle de, "biçimin özden sonra geldiği (özün gerisinde kaldığı -K.) söylenemez"miş... Onlar "birlikte vardırırlar"... "aksi halde monizm bir saçmalık olurdu." (Bkz. "Nobati" sayı 1, Ş.G.)

"Bilgin"imizin kafası nedense gene karıştı. Özün, biçim olmadan düşünülemeyeceği doğrudur. Ama **var olan biçimin, var olan öze** hiçbir zaman tümüyle uymadığı da doğrudur: Birincisi, ikincisinin gerisinde kalır, yeni öz belli ölçüde her zaman eski biçimle örtülmüştür ve bu yüzden de eski biçimle yeni öz arasında her zaman bir çatışma vardır. İşte devrimlerin hepsi, bu temelde oluşur ve diğer şeylerin yanı sıra Marx'ın materyalizminin devrimci ruhu ifadesini burada bulur. Ama "ünlü" anarşistler bunu kavrayamadılar ve bunun sorumlusu da, materyalist teori değil, bizzat kendileridir.

Anarşistlerin, Marx ve Engels'in materyalist teorisine ilişkin görüşleri bunlardır, eğer bunlara görüş denilebilirse.

III

PROLETER SOSYALİZMİ

Marx'ın teorik öğretisini artık tanımış bulunuyoruz, onun yöntemini ve teorisini de tanıyoruz.

Bu öğretilerden hangi pratik sonuçları çıkarılmalıdır?

Diyalektik materyalizmle proleter sosyalizmi arasında nasıl bir ilişki vardır?

Diyalektik yöntem, yalnızca, günden güne gelişen, sürekli ilerleyen ve bıkmadan daha iyi bir gelecek için mücadele eden sınıfın, sonuna kadar ilerici olabileceğini, kölelik boyunduruğunu ancak böyle bir sınıfın parçalayabileceğini söyler. Durmadan büyüyen, sürekli ilerleyen ve gelecek için mücadele eden biricik sınıfın, kent ve kır proletaryası olduğunu görüyoruz. Bu nedenle, proletaryaya hizmet etmeli, umudumuzu proletaryaya bağlamalıyız.

Marx'ın teorik öğretilerinden çıkarılacak ilk pratik sonuç budur.

Ama, hizmetten hizmete fark vardır. Proletaryaya, sosyalizmi unutmamasını vaaz eden Bernstein da ona "hizmet" ediyor, dağınık, geniş bir sanayi temeline dayanmayan bir topluluk "sosyalizmi" vaat eden Kropotkin de, ona "hizmet" etmiş oluyor. Proletaryayı, geniş bir modern sanayi tabanına dayanan bir proleter sosyalizmine çağıran Karl Marx da ona

hizmet etmektedir. Çalışmalarımızın proletaryaya yararlı olabilmesi için nasıl davranmalıyız? Proletaryaya nasıl hizmet etmeliyiz?

Materyalist teori, ancak, ülkenin ekonomik gelişmesine ters düşmeyen, bu gelişmenin gereklerine tümüyle uyan belli bir idealin, yalnızca böylesi bir idealin proletaryaya doğrudan hizmet edebileceğini söyler. Kapitalist düzenin ekonomik gelişmesi, modern üretimin toplumsal bir nitelik kazandığını, üretimin bu toplumsal niteleğiyle var olan kapitalist mülkiyetin temelden çeliştiğini göstermektedir. Bunun sonucu olarak başlıca görevimiz, kapitalist mülkiyetin ortadan kaldırılmasına yardımcı olmak ve yerine sosyalist mülkiyetin geçirilmesini teşvik etmektir. Ve bu da, Bernstein'in, sosyalizmi unutmayı vaaz eden öğretisinin, ekonomik gelişmenin gerekleriyle temelden çeliştiği anlamına gelir- bu öğretiy proletaryaya yalnızca zarar verir.

Ayrıca, kapitalist düzenin ekonomik gelişmesi, modern üretimin gün geçtikçe daha da yayıldığını, artık yalnızca tek tek kent ve eyaletlerin sınırları içerisinde kalmadığını, sürekli bu sınırları yıktığını ve tüm ülkeye yayıldığını göstermektedir- dolayısıyla üretimin yayılmasını selamlamalı ve yalnızca tek tek kent ve kazalara değil, gelecekte daha da genişleyecek olan, devletin tüm ve bölünmez topraklarına, gelecekteki sosyalizmin temeli olarak bakmalıyız. Bu da, Kropotkin'in, gelecekteki sosyalizmi tek tek kent ve kaza sınırları içine hapseden öğretisinin, üretimin güçlü bir biçimde gelişmesiyle çeliştiği anlamına gelir, bu öğreti de proletaryaya yalnızca zarar verir.

En önemli hedef olarak tümüyle gelişmiş bir sosyalist yaşam için mücadele etmek- işte proletaryaya böyle hizmet edebiliriz.

Bu da, Marx'ın teorik öğretisinden çıkan ikinci pratik sonuçtur.

Açıktır ki, proleter sosyalizmi, diyalektik materyalizmin doğrudan bir sonucudur.

Proleter sosyalizmi nedir?

Modern toplumsal düzen, kapitalist toplum düzenidir.

Bu, dünyanın birbirine karşıt iki kampa, küçük bir avuç kapitalistin kampıyla, çoğunluğun, proleterlerin kampına ayrıldığı anlamına gelir. Proleterler gece gündüz çalışırlar, ama gene eskisi gibi yoksul kalırlar. Kapitalistler çalışmazlar ama gene de zengindirler. Böyle olmasının nedeni, proleterlerin yeterince zeki olmamaları ve kapitalistlerin dahi olmaları değil, kapitalistlerin proleterlerin emeğinin meyvasını toplamaları, proleterleri sömürmeleridir.

Proleterlerin emeğinin meyvasını neden bizzat proleterlerin kendisi değil de, kapitalistler topluyorlar?

Çünkü kapitalist düzen, meta üretimine dayanmaktadır: Burada her şey meta biçimini alır, her yerde alım satım ilkesi geçerlidir. Burada yalnızca tüketim ve gıda maddelerini değil, insanların iş gücünü, karını ve vicdanını da satın alabilirsiniz. Kapitalistler bütün bunları bilirler ve proleterlerin iş gücünü satın alır, kendi hizmetlerine sokarlar. Bu da, kapitalistlerin, satın almış oldukları işgücünün sahibi olmalarını getirir. Buna karşılık proleterler, satmış oldukları işgücü üzerindeki haklarını yitirirler. Bunun da anlamı, bu işgücü sayesinde üretilen her şeyin, artık proleterlere değil, kapitalistlere ait olduğu ve onların cebine gittiğidir. Sattığınız işgücünün günde 100 Rublelik meta üretmesi olanaklıdır. Ama artık bu sizi ilgilendirmez ve size ait değildir, yalnızca kapitalistleri ilgilendirir ve onlara aittir - sizin işiniz yalnızca günlük yevmiyenizi almaktır, o da, çok tutumlu olursanız belki ne gerekli ihtiyaçlarınızı karşılayabilir. Kısaca kapitalistler, proleterlerin işgücünü satın alırlar, proleterleri kendi hizmetlerine sokarlar ve kapitalistlerin, proleterlerin emeğinin meyvasını toplamalarının nedeni işte budur. Kapitalistlerin, proleterleri sömürmelerinin ve tersinin olmamasının nedeni işte budur.

Peki ama, proleterlerin işgücünü satın alanlar neden kapitalistler oluyor? Neden kapitalistler proleterleri kiralyorlar da, proleterler kapitalistleri değil?

Çünkü, kapitalist düzenin temel dayanağı, üretim araç ve gereçlerinin özel mülkiyetidir. Çünkü, fabrikalar, işletmeler, toprak ve madenler, ormanlar, demiryolları, makineler ve

diğer üretim araçları bir avuç kapitalistin özel mülkiyeti haline gelmiştir. Çünkü, proleterlerin elinden tüm bunlar alınmıştır. İşte bu nedenle kapitalistler, fabrika ve işletmeleri işletebilmek için proleterleri çalıştırır, aksi halde üretim araç ve gereçleri kâr getirmeyecekti. İşte bu nedenle proleterler işgüçlerini kapitalistlere satarlar, aksi halde açlıktan ölürlerdiler.

Tüm bunlar, kapitalist üretimin genel niteliğine ışık tutmaktadır. Birinci olarak, kapitalist üretimin birleşik ve örgütlü bir şey olamayacağı açıktır: Tümünüyle tek tek kapitalistlerin özel işletmelerine dağılmıştır. İkinci olarak, bu dağınık üretimin doğrudan hedefi, halkın gereksinimlerinin karşılanması değil, kapitalistlerin kârlarının artması amacıyla satış için meta üretimidir. Ama, kapitalistlerin hepsi, kârlarını artırmayı istediklerinden, hepsi de mümkün olduğu kadar çok meta üretmeye çabalar, bu nedenle de pazar hızla dolar, meta fiyatları düşer ve genel bir bunalım başlar.

Bu nedenle, bunalımlar, işsizlik, üretimde tıkanıklıklar, üretimde anarşi ve benzeri şeyler, modern kapitalist üretimin örgütsüzlüğünün doğrudan sonuçlarıdır.

Eğer bu örgütsüz toplum düzeni, şimdilik henüz ortadan kaldırılmamışsa ve eğer proleterlerin saldırılarına inatla hâlâ karşı koyabiliyorsa, bunun nedeni kapitalist devletin, kapitalist hükümetin bu düzeni savunmasıdır.

Modern kapitalist toplumun temeli işte budur.

Geleceğin toplumunun bambaşka bir temel üzerinde kurulacağından kuşku yoktur.

Geleceğin toplumu, sosyalist toplumdur. Bu, her şeyden önce, o toplumda hiçbir sınıfın olmayacağı anlamına gelir: Ne kapitalistler, ne de proleterler olacak, doğal olarak sömürü de olmayacaktır. Orada yalnızca, kollektif emek yaratıcıları bulunacaktır.

Geleceğin toplumu, sosyalist toplumdur. Bu, ayrıca, sömürüyle birlikte meta üretiminin ve alım satımın da ortadan kaldırılacağı, orada işgücünü satana ve alana, işverene ve

ücretli işçiye yer olmayacağı anlamına da gelmektedir orada yalnızca özgür yaratıcılar olacaktır.

Geleceğin toplumu sosyalist toplumdur. Bu, son olarak, ücretli emekle birlikte, her türlü üretim araç ve gereci üzerindeki özel mülkiyetin de kaldırılacağı anlamına gelmektedir- orada ne yoksul proleterler, ne de zengin kapitalistler olacak, yalnızca tüm toprağa ve madenlere, tüm ormanlara, tüm fabrika ve işletmelere, tüm demiryollarına vb. kollektif olarak sahip olan özgür yaratıcılar olacaktır.

Görüldüğü gibi, geleceğin toplumunun başlıca hedefi, kapitalistlerin kârlarını artırmak üzere, satış için mata üretmek değil, doğrudan doğruya, toplumun gereksinmelerini karşılamaktır. Orada mata üretimine, kâr uğruna mücadelele vb. yer olmayacaktır.

Geleceğin üretim biçiminin, toplumun gereksinmelerini dikkate alacak ve yalnızca toplumun gereksindiği kadar üretecek olan, sosyalist temelde örgütlü, son derece gelişmiş bir üretim olacağı da açıktır. Orada dağınık üretime, rekabete, bunalımlara ve işsizliğe yer olmayacaktır.

Sınıfların olmadığı, zengin ve yoksulların olmadığı bir yerde, devlete de gerek yoktur, yoksulları ezen ve zenginleri koruyan siyasal iktidara da gerek yoktur. Bu nedenle sosyalist toplumun, siyasal bir iktidarın varlığına da gereksinmesi kalmayacaktır.

Bu nedenle, Karl Marx daha 1846'da şöyle diyordu:

"İşçi sınıfı, gelişme süreci içinde, eski burjuva toplumun yerine, sınıfları ve onların karşıtlarını dışta bırakacak bir **birlik koyacaktır ve gerçek anlamda bir siyasal iktidar artık olmayacaktır...**" (Bkz. "Felsefenin Sefaleti".) (6)

Bu nedenle Engels 1884'te şöyle diyordu:

"O halde, devlet ezelden beri var olan bir şey değildir. İşlerini o olmadan da yürüten, devletten ve devlet gücünden haberi bile olmayan toplumlar olmuştur. Toplumun sınıflara bölünmesine zorunlu olarak bağlı olan belli bir ekonomik

(6) Karl Marx, "La Misere da la Philosophie", "Felsefenin Sefaleti" Moskova 1939 s. 129

gelişme aşamasında... devlet bir gereklilik haline gelmiştir. Şimdi, üretimde, bu sınıfların varlığının yalnızca bir zorunluk olmaktan çıkmakla kalmayıp, üretim için gerçek bir engel olduğu bir gelişme aşamasına hızlı adımlarla yaklaşıyoruz. Bu sınıflar, eskiden nasıl kaçınılmaz olarak oluşmuşlarsa, yine öyle kaçınılmaz olarak yok olacaklardır. **Onlarla birlikte devlet de (ç.n.) kaçınılmaz olarak yok olur.** Üretimi, üretkenlerin özgür ve eşit birliği temelinde yeniden örgütleyecek olan toplum, tüm devlet aygıtını, ait olduğu yere bırakacaktır: Eski eserler müzesine, çıkrık ve tun baltanın yanına" (Bkz. "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni") (7)

Sosyalist toplumun aynı zamanda, ortak sorunların yönetimi amacıyla çeşitli verilerin bir araya toplanacağı yerel büroların yanı sıra, toplumun gereksinmelerine ilişkin veriler toplayacak ve çeşitli işleri yaratanlar arasında eşit olarak dağıtacak olan, merkezi bir istatistik bürosuna gerek duyacağı açıktır.. Konferanslar ve özellikle de kongreler gerekli olacaktır, bunların kararları, gelecek kongreye kadar, azınlıkta olan yoldaşlar için her ne olursa olsun bağlayıcı olacaktır.

Son olarak, açıktır ki, gelecekteki sosyalist toplumda özgür ve yoldaşça çalışma, gereksinmelerin aynı şekilde yoldaşça ve tam olarak karşılanmasına yol açacaktır. Bu ise, eğer gelecekteki toplum, her üyesinden harcayabildiği kadar çalışma talep ederse, ona gereksinmesi kadar ürün vermek zorunda olacağı anlamına gelir. Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre!-işte geleceğin kolektif düzeni, bu temel üzerinde kurulmalıdır. Kuşkusuz ki, çalışmaya henüz güçlerin de henüz yeterince gelişmediği ve hâlâ "kirli" ve "temiz" işlerin var olduğu sosyalizmin ilk aşamasında, "herkese gereksinmesine göre" ilkesinin gerçekleştirilmesi son derece zor olacak ve bu nedenle toplum, geçici olarak başka bir orta yol izlemek zorunda kalacaktır. Ama geleceğin toplumu normal bir akış kazandığında ve kapitalizmin artıklarının kökü kazındıktan sonra, sosyalist topluma uygun düşen biricik ilkenin yukarda adı geçen ilke olacağı da

(7) Friedrich Engels, "Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni", Moskova, 1940 s. 146

açıktır.

Bu nedenle Marx, 1875'te şöyle diyordu:

"Komünist (yani sosyalist) toplumun daha yüksek bir aşamasında, bireylerin işbölümüne kölece boyun eğişleri ve onunla birlikte kafa ve kol emeği arasındaki karşıtlık ortadan kalktıktan sonra, emek yalnızca bir yaşama aracı değil, bizzat birinci yaşam gereksinmesi haline geldikten sonra, bireylerin çok yönlü gelişmeleriyle birlikte üretici güçler de geliştikten sonra,... ancak ondan sonra burjuva hukukunun dar ufukları tümüyle aşılabilir ve toplum kendi bayrağı üzerine şunları yazabilir: "Herkesten yeteneğine göre, herkese gereksinmesine göre." (Bkz. "Gotha Programının Eleştirisi" (8))

Marx'ın teorisine göre gelecekteki sosyalist toplumun görünümü genel olarak böyledir.

Tüm bunlar iyi, güzel, ama sosyalizmin gerçekleşmesi düşünülebilir bir şey midir? İnsanın kendi içindeki "barbar alışkanlıkları" yenmeyi başarabileceği kabul edilebilir mi?

Ya da, herkes gereksinmesine göre alırsa, sosyalist toplumdaki üretici güçlerin düzeyinin buna yeteceği kabul edilebilir mi?

Sosyalist toplum, yeterince gelişmiş üretici güçler, insanlarda sosyalist bir bilinç ve onların sosyalist aydınlanmasını öngörür. Günümüzdeki üretici güçlerin gelişmesi, var olan kapitalist üretim biçimi tarafından engellenmektedir. Ama, bu tür bir mülkiyet biçiminin geleceğin sosyalist toplumunda bulunmayacağı gözönünde bulundurulması üretici güçlerin on kat artacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Şunu da unutmamak gerekir, gelecekteki toplumda, bugünkü yüzbinlerce asalak ve ayrıca işsiz de çalışmaya başlayacak ve emekçi sáfaları dolduracaklardır; bu da, üretici güçlerin gelişmesini oldukça hızlandıracaktır. İnsanların "barbar" duygu ve görüşlerine gelince, bunlar, bazılarının sandıkları gibi sonsuz değildir; bir zamanlar, ilkel komünal toplum döneminde, insanlar özel mülkiyet diye bir şey tanıımıyordu; daha sonra, özel mülkiyetin, insanların duygu ve düşüncelerine egemen olduğu bireysel üretim dönemi geldi. Şimdi artık yeni bir

(8) Karl Marx, "Gotha Programının Eleştirisi" Moskova, 1941 s. 23

dönem, sosyalist üretim dönemi geliyor- eğer insanların duygu ve düşünceleri, sosyalist özlemlerle dolarsa, bu, şaşırtıcı bir şey mi olacaktır. İnsanların "duygularını" ve görüşlerini belirleyen, varlık değil midir?

Ama, sosyalist düzenin kurulmasının kaçınılmaz olduğuna ilişkin hangi kanıtlar vardır? Çağdaş kapitalizmin gelişmesinin ardından mutlaka sosyalizm mi gelecektir? Ya da başka bir deyişle: Marx'ın proleter sosyalizminin yalnızca güzel bir düş, bir hayal ürünü olmadığını nereden biliyoruz? Bunun bilimsel kanıtları nerededir?

Tarih göstermektedir ki, mülkiyet biçimi doğrudan doğruya üretim biçimine bağımlıdır ve bu nedenle üretim biçiminin değişmesiyle birlikte, er ya da geç, mülkiyet biçimi de kaçınılmaz olarak değişir. Bir zamanlar mülkiyet biçimi komünist nitelikteydi, ilkel insanların içinde dolaştıkları orman ve alanlar tek tek kişilerin değil, herkesin malıydı. O zamanlar neden komünist mülkiyet vardı? Çünkü üretim komünist nitelikteydi; çünkü çalışma ortak ve kolektif olarak yapılıyordu- herkes birlikte çalışıyordu ve biri diğeri olmadan yapamıyordu. Sonra, mülkiyetin bireyici (özel) bir niteliğe büründüğü, insanın gereksindiği her şeye (doğaldır ki, hava, güneş ışığı vb. dışında) özel mülkiyet gözüyle bakıldığı, değişik bir dönem, küçük burjuva üretim dönemi başladı. Neden böyle bir değişiklik oldu? Çünkü üretim, bireyici bir nitelik aldı; çünkü herkes, kendisi için çalışmaya başladı ve kendi köşesine çekildi. Son olarak, yüzlerce binlerce işçinin bir çatı altında, bir fabrikada toplandığı ve kolektif bir emek harcadığı, kapitalist büyük üretim dönemi geldi. Burada artık, herkesin kendini düşündüğü, insanların birbirinden ayrı olarak yürüttükleri eski çalışma biçiminden eser yoktur- burada, her işçi ve bir bölümdeki tüm işçiler diğerk çalışma arkadaşları ve diğerk bölümdeki arkadaşlarıyla sıkı bir ortak çalışma içindedirler. Fabrikanın tümündeki işçilerin boş kalması için tek bir bölümde işin durması yeterlidir. Görüldüğü gibi, üretim süreci, emek, artık toplumsal bir nitelik, sosyalist bir çehre kazanmıştır ve bu yalnızca tek tek fabrikalarda değil, tüm üretim dallarında ve üretim dalları arasında

da ortaya çıkmaktadır: Üretimin zor duruma düşmesi için, yalnızca demiryolu işçilerinin grev yapması yeter, bütün fabrika ve atölyelerin bir süre sonra kapanması için petrol ve kömür işletmelerinin işlemez olması yeter. Burada, üretim sürecinin toplumsal, kollektif bir nitelik aldığı açıktır. Ancak üretimin toplumsal niteliği, mal edinmenin özel niteliğine uygun düşmediği için, modern kollektif emek kaçınılmaz olarak kollektif mülkiyete yol açmak zorunda olduğu için, sosyalist düzenin, gecenin gündüzü izlemesi gibi kaçınılmaz olarak kapitalizmi izleyeceği kendiliğinden anlaşılır.

Tarih, Marx'ın proleter sosyalizminin kaçınılmazlığını işte böyle temellendiriyor.

Tarih bize, toplumsal üretimde başrolü oynayan ve üretimin başlıca işlevlerini elinde bulunduran sınıf ya da toplumsal grubun zamanla kaçınılmaz olarak bu üretimin sahibi olacağını öğretmektedir. Bir zamanlar kadınların üretimin efendileri olduğu, anaerkil aile dönemi vardı. Bunu nasıl açıklayabiliriz? O zamanki üretimde, ilkel tarımda, kadınların başrolü oynaması, bunun yanında, erkeklerin av peşinde ormanlarda dolaşmasıyla açıklayabiliriz. Ondan sonra üretimde egemen durumun erkeklere geçtiği bir dönem, ataerkil aile dönemi geldi. Bu değişiklik neden oldu? Çünkü o zamanki üretimde mızrak ve kementin, ok ve yayın, başlıca üretim araçları olduğu hayvan yetiştiriciliğinde, başrolü erkekler oynuyordu... Sonra da proleterlerin üretimde başrolü oynamaya başladıkları, üretimdeki bütün başlıca işlevlerin onlara geçtiği, onlar olmadan üretimin bir tek gün bile işleyemediği (genel grevleri anımsayalım ve kapitalistlerin üretimde yalnızca gereksiz olmakla kalmayıp onu engelledikleri kapitalist büyük üretim dönemi geldi. Ama bu ne demektir? Bu ya toplumsal yaşamın tümüyle çökmek zorunda kalacağı, ya da proletaryanın er ya da geç, ama kaçınılmaz olarak modern üretimin efendisi, onun tek sahibi, sosyalist sahibi durumuna gelmek zorunda olacağı demektir.

Kapitalist mülkiyet için ölüm çanlarını çalan ve ya kapitalizm ya da sosyalizm sorusunu açıkça ortaya atan, modern

sanayi bunalımları, bu sonucu tümüyle gözler önüne sermekte, kapitalistlerin asalaklığını ve sosyalizmin zaferinin kaçınılmazlığını açık bir biçimde sergilemektedir.

Tarih, Marx'ın proleter sosyalizminin kaçınılmazlığını böylede kanıtlar.

Proleter sosyalizmi ince duygulara, soyut bir "adalete", proletaryaya karşı duyulan sevgiye değil, yukarda aktarılan bilimsel temellere dayanır.

Proleter sosyalizmine, "bilimsel sosyalizm" de denmesinin nedeni işte budur.

Engels, daha 1877 yılında, şöyle diyordu:

"Eğer, emek ürünlerinin bugünkü bölüşüm biçiminin gelişmekte olan devrimine ilişkin olarak... bu bölüşüm biçiminin haksızlığı bilinci ile adaletin er geç yerini bulacağından daha sağlam bir güvenceye sahip olmasaydık, işimiz kötüydü ve daha çok beklerdik..." Burada en önemli olan nokta şudur ki, "modern kapitalist üretim biçiminin yara ığı üretici güçler ve gene bu üretim biçiminin yarattığı metaların bölüşüm sistemi, bizzat sözkonusu üretim biçimiyle keskin bir çelişki içine düşmüştür, hem de o derece ki, modern toplumun tümüyle yok olmasını önlemek için, tüm sınıf farklılıklarını ortadan kaldıracak, üretim ve bölüşüm biçimindeki bir devrim, zorunlu olmuştur. Modern sosyalizmin zaferine olan inanç... bu elle tutulur maddi olguya dayanır, yoksa şu ya da bu kör teorisye-nin haklı ya da haksız üzerindeki düşüncelerine değil." (Bkz. "Anti-Dühring") (9)

Ama bu, kapitalizm çürüdüğüne göre, sosyalist sistemi istediğimiz zaman kurabiliriz anlamına gelmez. Ancak, anarşistler ve diğer küçük burjuva ideologlar böyle düşünebilirler. Sosyalist ideal, bütün sınıfların ideali değildir. O, yalnızca proletaryanın idealidir, onun kurulmasından, bütün sınıfların değil, yalnızca proletaryanın doğrudan çıkarı vardır. Ancak bu, proletarya, toplumun yalnızca küçük bir kesimini oluşturduğu sürece sosyalist düzenin kurulmasının olanaksız olduğu anlamına gelir. Eski üretim biçiminin yıkıl-

(9) Friedrich Engels "Bay Eugene Dührig Bilimi Altüst Ediyor" Moskova, 1939 s. 150-151.

ması, kapitalist üretimin daha da yoğunlaşması ve toplumun çoğunluğunun proleterleştirilmesi: Sosyalizmin gerçekleştirilebilmesi için gerekli koşullar bunlardır. Ama, bu bile henüz yeterli değildir. Toplumun büyük bir çoğunluğu proleterleştiği halde sosyalizmi gerçekleştirmek olanaklı olmayabilir, çünkü sosyalizmin gerçekleştirilmesi için tüm bunlardan başka proletaryanın sınıf bilincinin, birliğinin ve kendi davasını yönetme yeteneğinin olması gerekir. Tüm bunları, elde etmek için de, siyasal özgürlük denen şey, yani söz, basın, grev ve dernek kurma özgürlüğü, kısaca, sınıf mücadelesi özgürlüğü gerekir. Siyasal özgürlükse her yerde eşit derecede güvence altında değildir. Bu nedenle hangi koşullar altında —federal mutlakiyet (Rusya), anayasal monarşi (Almanya) büyük burjuva cumhuriyeti (Fransa), ya da (Rusya Sosyal-Demokrasisinin istediği gibi) demokratik cumhuriyet koşulları altında— mücadele verdiği proletarya için önemsiz olamaz. Siyasal özgürlük en iyi ve en tam haliyle demokratik cumhuriyette güvence altındadır, elbette kapitalizm koşullarında ne kadar güvence altına alınabilirse. Bu nedenle, proleter sosyalizm taraftarları sosyalizme geçiş için en iyi köprülerden biri olan demokratik cumhuriyetin kurulması için kesinkes çaba harcarlar.

Bu nedenle Marksist program, bugünkü koşullar altında iki bölüme ayrılmıştır: Sosyalizmi hedefleyen **azami program** ve demokratik cumhuriyet aracılığıyla sosyalizmin yolunu açmayı hedefleyen **asgari program**.

Programını bilinçli olarak gerçekleştirmek, kapitalizmi yıkmak ve sosyalizmi kurmak için, proletarya nasıl hareket etmeli, hangi yolu tutmalıdır?

Yanıtı açıktır: Proletarya, burjuvaziyle uzlaşarak sosyalizme ulaşamaz, mutlaka mücadele yolunu tutmalıdır ve bu mücadele bir sınıf mücadelesi, tüm proletaryanın tüm burjuvaziye karşı verdiği bir mücadele olmalıdır. Ya burjuvazi ve onun kapitalizmi, ya da proletarya ve onun sosyalizmi! Proletaryanın eylemleri ve sınıf mücadelesi, bu temele dayanmalıdır.

Ama proletaryanın sınıf mücadelesinin çok çeşitli biçimleri vardır. Örneğin kısmî ya da genel bir grev, sınıf mücadelesidir. Boykot ve sabotaj da kuşkusuz sınıf mücadelesidir. Toplantılar, gösteriler, kamu temsili organlarında- ister ulusal parlamentolar, ister yerel hükümet organlarında olsun farketmez- yer almak vb. de sınıf mücadelesidir. Tüm bunlar aynı sınıf mücadelesinin çeşitli biçimleridir. Biz, tüm burada, sınıf mücadelesinde proletarya için hangi mücadele biçiminin daha büyük öneme sahip olduğunu araştırmak niyetinde değiliz, yalnızca proletaryanın sınıf bilincinin ve örgütlenmesinin geliştirilebilmesinin zorunlu bir aracı olarak bu mücadele biçimlerinden her birine, zamanına ve yerine göre gereksinmesi olduğuna işaret etmek istiyoruz ve yerine göre gereksinmesi olduğuna işaret etmek istiyoruz ve proletaryanın sınıf bilincine örgütlenmeye hava kadar gereksinimi vardır. Ancak, proletarya için bütün bu mücadele biçimlerinin yalnızca hazırlayıcı araçlar olduğunu, tek başına ele alındığında, bunlardan hiçbirinin proletaryanın kapitalizme son darbeyi indirmesinde belirleyici bir araç olmadığını da görmek zorundayız. Kapitalizm tek başına genel grevle ortadan kaldırılamaz; genel grev, ancak, kapitalizmin ortadan kaldırılması için bazı önkoşulları hazırlayabilir. Proletaryanın yalnızca parlamentoya katılmakla kapitalizmi yıkabileceği de düşünülemez: Parlamenterizmin yardımıyla, yalnızca kapitalizmin yıkılmasının bazı önkoşulları hazırlanabilir.

O halde, kapitalist düzeni yıkması için proletaryaya yardımcı olacak, belirleyici araç hangisidir?

Bu araç, **sosyalist devrimdir.**

Grevler, boykotlar parlamenterizm, toplantılar, gösteriler, bütün bu mücadele biçimleri, proletaryayı eğiten ve örgütleyen iyi birer araçtır. Ama bu araçlardan hiçbirisi, var olan eşitsizliği ortadan kaldıracabilecek durumda değildir. Tüm bu araçlar, belirleyici bir temel araç halinde yoğunlaştırılmalıdır, kapitalizmi kökünden yıkmak için, proletaryanın ayaklanması ve burjuvaziye karşı kesin bir saldırıya geçmesi gerekir. İşte bu belirleyici temel araç, **sosyalist devrimdir.**

Sosyalist devrim, ani ve kısa süreli bir darbe olarak görül-

memelidir, sosyalist devrim burjuvaziyi yenilgiye uğratan ve onun mevzilerini ele geçiren proleter kitlelerin uzun süreli bir mücadelesidir. Proletaryanın zaferi, aynı zamanda yenilen burjuvazi üzerinde kurulan egemenlik olduğundan ve sınıfların çatışmasında bir sınıfın yenilgisi, diğerinin egemenliği anlamına geldiğinden, sosyalist devrimin ilk aşaması proletaryanın burjuvazi üzerinde siyasal egemenliği olacaktır.

Proletaryanın sosyalist diktatörlüğü, iktidarın proletarya tarafından ele geçirilmesi- işte sosyalist devrim bununla başlamalıdır.

Ancak bu, burjuvazi tümüyle yenilmediği sürece, zenginliklerine el konulmadığı sürece, proletaryanın mutlaka askeri bir güce sahip olması gerektiği, mutlaka kendi "proleter muhafızlarına" sahip olması ve bunların yardımıyla, tıpkı Komün sırasında Paris proletaryasının yaptığı gibi, can çekişen burjuvazinin karşı devrimci ataklarını geri püskürtmesi gerektiği anlamına gelir.

Proletaryanın sosyalist diktatörlüğü ise, proletaryanın burjuvaziyi mülksüzleştirebilmesini sağlamak, toprağı, ormanları, fabrika ve atölyeleri, makineleri, demiryollarını vb. tüm burjuvazinin elinden alabilmesini sağlamak için gereklidir.

Burjuvazinin mülksüzleştirilmesi-sosyalist devrim, işte buna yol açmalıdır.

Proletaryanın bugünkü kapitalist düzeni yıkmasına yardımcı olacak en önemli ve belirleyici araç işte budur.

Bu nedenle Karl Marx, daha 1847 yılında şöyle diyordu:

"... İşçi devriminde atılacak ilk adım, proletaryayı egemen sınıf durumuna... getirmektir. Proletarya siyasal egemenliğini, burjuvazinin elindeki tüm sermayeyi yavaş yavaş onun elinden almak ve tüm üretim araçlarını... egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için... kullanacaktır..." (bkz. "Komünist Manifesto")

Eğer proletarya, sosyalizmi gerçekleştirmek istiyorsa, işte bu yolu izlemelidir.

Diğer tüm taktik görüşler bu genel tezden kaynaklanır.

Grevler, boykotlar, gösteriler, parlamentarizm, proletaryanın örgütlenmesine ve sosyalist devrimi gerçekleştirmek amacıyla örgütlenmesine ve sosyalist devrimi gerçekleştirmek amacıyla örgütlerini güçlendirmesine ve genişletmesine yardım ettikleri ölçüde önemlidirler.

Yani, sosyalizmi gerçekleştirmek için, sosyalist devrim gereklidir, sosyalist devrim ise proletarya diktatörlüğü ile başlamalı, yani proletarya siyasal iktidarı ele almalı ve onun yardımıyla burjuvaziyi mülksüzleştirmelidir.

Tüm bunlar için ise, proletaryanın örgütlü olması, birleşmesi, kaynaşması, güçlü proleter örgütlerin yaratılması ve bu örgütlerin sürekli gelişmeleri gereklidir.

Peki ama, proletaryanın örgütleri, hangi biçimlere bürünmelidir?

En yaygın kitle örgütleri, sendikalar ve işçi kooperatifleridir. (esas olarak üretim ve tüketim kooperatifleri) sendikaların amacı (esas olarak) sanayi sermayesine karşı işçilerin, bugünkü kapitalizmin sınırları içinde durumlarının düzeltilmesi için mücadele etmektir. Kooperatiflerin amacı (esas olarak) ticaret sermayesine karşı temel gereksinme maddelerinin fiyatlarının düşürülmesi yoluyla işçiler arasında tüketimin artırılmasıdır, elbetteki gene kapitalizmin sınırları içinde. Hem sendikalar ve hem de kooperatifler, proleter kitleleri örgütlemenin bir aracı olarak proletaryaya mutlak gereklidir. Bu nedenle, Marx ve Engels'in proleter sosyalizminin bakış açısından, proletarya, bu örgütlenme biçimlerinin ikisini de kullanmalı, bunları pekiştirmeli ve güçlendirmelidir- elbette var olan siyasal koşullar buna olanak verdiği ölçüde.

Ama tek başlarına sendikalar ve kooperatifler, savaşılan proletaryanın örgütsel gereksinmesine yeterli olamazlar, bunun nedeni, sözü geçen örgütlerin, kapitalizmin sınırlarını aşamamalarıdır; çünkü bu örgütlerin amacı, işçilerin durumunu kapitalizmin sınırları içinde düzeltmektir. Oysa işçiler kapitalist kölelikten tam olarak kurtulmak istemektedirler; yalnızca kapitalizmin sınırları içinde hareket etmek değil, bu sınırları yıkmak istemektedirler. Bu nedenle, ayrıca, tüm

meslekten işçilerin sınıf bilinçli unsurlarını etrafında topla-
yacak, proletaryayı, sınıf bilincine sahip bir sınıf durumuna
getirebilecek ve kapitalist koşulların yıkılmasını ve sosyalist
devrimin hazırlanmasını kendine başlıca amaç edinecek bir
örgüte de gerek vardır.

Böyle bir örgüt, proletaryanın sosyal-demokrat partisidir.

Bu parti, diğer partilerden tümüyle bağımsız bir sınıf parti-
si olmalıdır. Çünkü, bu parti, kurtuluşları yalnızca kendi
ellerinin eseri olacak proleterlerin sınıf partisidir.

Bu parti, devrimci bir parti olmalıdır; çünkü işçilerin **kur-
tuluşu** yalnızca devrimci yoldan, yalnızca sosyalist devrimin
yardımıyla olabilir.

Bu parti, uluslararası bir parti olmalı partinin kapıları sı-
nıf bilinçli bütün proleterlere açık olmalıdır; çünkü işçilerin
kurtuluşu bir ulusal sorun değil, Gürcü proleterler için de,
Rus proleterler için de ve diğer ulusların proleterleri için de
eşit önemde olan bir toplumsal sorundur.

Buradan açıkça şu sonuç çıkıyor: Çeşitli uluslardan prole-
terler ne kadar sıkı bağlarla birleşirler, aralarındaki ulusal
çitler ne kadar kökten yıkılırsa, proletaryanın partisi o kadar
güçlü olacak, proletaryanın bölünmez bir sınıf olarak örgüt-
lenmesi o kadar kolaylaşacaktır.

Bu nedenle- bu örgütlerin parti, sendika ya da kooperatif
olmalarına bakılmaksızın- proletaryanın örgütlerinde, ola-
naklar ölçüsünde, federalist ilke yerine merkeziyetçilik ilke-
sinin uygulanması gereklidir.

Ayrıca, siyasi ya da başka koşullarla engellenmediği öl-
çüde, tüm bu örgütlerin, demokratik bir temel üzerinde inşa
edilmeleri gerektiği de açıktır.

Bir yanda parti, diğer yanda kooperatifle ve sendikalar
arasındaki karşılıklı ilişki nasıl olmalıdır? Bu sonuncular,
partinin yönetimi altında mı olmalıdır, yoksa partisiz mi? Bu
sorunun yanıtı, proletaryanın nerede ve hangi koşullar altın-
da mücadele ettiğine bağlıdır. Ama şuna kuşku yoktur ki
sendikalar ve kooperatifler, proletaryanın sosyalist partisiiyle
ne kadar dostça ilişkiler kurarlarsa o kadar çok gelişirler,
çünkü bu iki ekonomik örgüt eğer güçlü bir sosyalist partiy-

le yakın ilişkiler içinde bulunmazlarsa, çoğu kez önemlerini yitirirler, salt mesleki çıkarlar uğruna genel sınıf çıkarlarını gözardı ederler ve bu yüzden de proletaryaya büyük zarar verirler. Bu nedenle her ne olursa olsun, partinin sendika ve kooperatifler üzerindeki ideolojik-siyasal etkisini sağlamak gerekir. İşte sözü geçen örgütler, ancak bu koşullar altında, tek tek gruplara bölünmüş olan proletaryayı, sınıf bilincine sahip bir sınıf halinde örgütleyecek sosyalist bir okul haline gelebilirler.

Marx ve Engels'in proleter sosyalizminin tipik özellikleri genel bunlardır, işte.

Proleter sosyalizmi karşısında, anarşistler nasıl bir tutum alıyorlar?

Her şeyden önce, proleter sosyalizminin salt felsefi bir öğreti olmadığını bilmek gerekir. O, proleter kitlelerin öğretisi, onların sancağıdır ve tüm dünya proleterleri ona saygı duyar ve onun "önünde eğilirler". Bu nedenle, Marx ve Engels, yalnızca herhangi felsefi bir "okulun" kurucuları değil, her geçen günle birlikte gelişen ve güçlenen, yaşayan proleter hareketin, yaşayan önderleridirler. Kim bu öğretiye karşı "mücadelede eder" onu yıkmak isterse, eşit olmayan bir mücadelede onuboşuna kafasını yarmamak için, bütün bunları gözönünde tutmalıdır. Anarşist baylar bunu elbette biliyorlar. İşte bu nedenle; Marx ve Engels'e karşı verdikleri mücadelede son derece alışılmamış ve kendi türünde yeni bir silaha sarılıyorlar.

Bu yeni silah nedir? Bu silah, kapitalist üretimin yeni bir bilimsel tahlili mi? Yoksa Marx'ın "Kapital"inin çürütülmesi mi? Elbette değil! Ya da, "yeni gerçekler" ve bir "tümevarım"* yöntemiyle silahlanarak, sosyal demokrasinin "İncil"ini mi-Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto"sunu mu-"bilimsel" olarak çürütüyorlar? Bu da değil! Peki, nedir bu olağanüstü araç?

Bu, Marx ve Engels'in "edebi bir hırsızlık"a başvurduğu

* Tümevarım: Induktion. Özelden genele varan düşünme yöntemi- ç.n.

suçlamasıdır! Acaba ne yaptıklarını sanıyorlar? Görünüşe göre, Marx ve Engels'in kendilerine ait hiçbir yapıtları yokmuş, bilimsel sosyalizm tümüyle uydurmaymış, çünkü Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto"suna, baştan sonra Victor Considérant'ın "Manifesto"sundan "çalınma" imiş. Bu, elbetteki, son derece gülünçtür, ama anarşistlerin "eşsiz önderi" V. Çerkezişvili, bu eğlendirici masalı öyle bir böbürlenmeyle anlatıyor, Pierre Ramus denilen Çerkezişvili'nin o basit "havarisi" ve bizim yerli anarşistlerimiz, bu "buluşu" öyle bir şevkle yineliyorlar ki, bu "masala" kısaca da olsa değinmek yararlı olacaktır.

Çerkezişvili'ye kulak verelim:

"Öyleki, Komünist Manifesto'nun tüm teorik kısmı, yani birinci ve ikinci bölümleri... doğrudan (V. Considérant'tan) alınmıştır. Marx ve Engels'in bu Manifesto'su, yasal-devrimci demokrasinin bu incilli, Considérant'ın Manifesto'sunun... sıradan bir aktarmasıdır. Ve Marx ve Engels, Manifesto'larında, yalnızca Considérant'ın Manifesto'sunun özüne el koymakla kalmamışlar, ... hatta onun bazı bölüm başlıklarını bile almışlardır." (bkz. Çerkezişvili, Ramus ve Labriola'nın Almancada "Komünist Manifesto'nun Telif Hakkı Sahipleri" adıyla yayınlanan toplu makaleleri. s. 10)

Diğer anarşist, P. Ramus da aynı şeyleri yinelemektedir:

"Bu ikisinin (Marx ve Engels) yaptıkları başlıca işin hırsızlık olduğu tüm kuşkuların ötesindedir; onlar diğer hırsızların tersine, özgün yapıtını kelinmesi kelimesine aynısını değil, başka düşünürlerin, düşünce ve teorilerini kopya etmişlerdir ve tam da bu nedenle affedilemezler..." (age. s. 4)

Bizim anarşistler de, "Nobati", "Muşa" (10) ve "Hıma" (11) da, aynı şeyleri yineliyorlar.

Yani, görünüşe göre, bilimsel sosyalizm, tüm teorik ilkeleleriyle birlikte, Considérant'ın "Manifesto"sundan "çalınmıştır".

(10) "Muşa" (İşçi): Gürcü anarşistlerin günlük gazetesi; 1906 yılında Tiflis'te yayınlandı.

(11) "Hıma" (Ses): Gürcü anarşistlerin günlük gazetesi; 1906 yılında Tiflis'te yayınlandı.

Böyle bir iddianın herhangi bir temeli var mı?

V. Considérant kimdir?

Karl Marx kimdir?

1983 de ölen V. Considérant, ütopyacı Fourier'in bir öğrencisiydi ve "Fransa'nın kurtuluşunu" sınıfların uzlaşmasında gören, ilah olmaz bir ütopyacı olarak da kaldı.

1883 yılında ölen Karl Marx ise, ütopyacıların bir düşmanı, bir materyalistti; üretici güçlerin gelişmesine ve sınıfların mücadelesine, insanlığın kurtuluşunun güvencesi olarak bakardı.

Aralarında hiçbir ortak yan var mı?

Bilimsel sosyalizmin teorik temeli, Marx ve Engels'in materyalist teorisidir. Bu teoriye göre, toplumsal yaşamın gelişmesi tümüyle üretici güçlerin gelişmesiyle belirlenir. Eğer, feodal düzeni burjuva düzen izlemişse, bunun "suçu", burjuva düzenin oluşmasını kaçınılmaz kılan üretici güçlerin gelişmesindedir. Ya da: bugünkü burjuva düzeni kaçınılmaz olarak sosyalist düzen izleyecekse, bunun nedeni, bunu, bugünkü üretici güçlerin gelişmesinin gerekli kılmasıdır. Kapitalizmin ortadan kaldırılıp, sosyalizmin kurulmasının tarihsel gerekliliği, buradan ileri gelmektedir. İdeallerimizi, insanların kafalarında değil, üretici güçlerin gelişmesinin tarihinde aramamız gerektiğine ilişkin Marksist tez de buradan ileri gelmektedir.

Marx ve Engels'in "Komünist Manifesto"sunun teorik temeli, işte budur. (Bkz. "Komünist Manifesto" Bölüm 1, 2).

V. Considérant'ın "Demokratik Manifesto"sü, hiç böyle bir şeyden söz ediyor mu? Considérant, materyalist bakış açısına sahip midir?

İddia ediyoruz ki, ne Çerkezişvili, ne Ramus, ne de bizim "Nobaticiler", Considérant'ın "Demokratik Manifesto"sundan, onun bir materyalist olduğunu ve toplumsal yaşamın gelişmesini üretici güçlerin gelişmesine dayandırdığını kanıtlayan, tek bir cümle, ya da tek bir kelime aktaramazlar. Tam tersine, Considérant'ın, sosyalizm tarihinde ütopyacı bir idealist olarak tanındığını çok iyi biliyoruz. (Bkz. Paul Louis, "Fransa'da Sosyalizmin Tarihi")

Öyleyse, bu acaip "eleştirmenleri", bu boş gevezeliklere iten şey nedir? Daha idealizmi materyalizmden ayırt etmesini bile bilmezken, niçin Marx ve Engels'i eleştirmeye kalkıyorlar? Yoksa insanları eğlendirmek için mi?

Bilimsel sosyalizmin taktik temeli, uzlaşmaz sınıf mücadelesinin öğretisidir, çünkü bu, proletaryanın elindeki en iyi silahtır. Proletaryanın sınıf mücadelesi, proletaryanın, burjuvaziyi mülksüzleştirmek ve sosyalizmi kurmak üzere siyasal iktidarı ele geçirebilmesine yardımcı olacak olan bir silahtır.

Marx ve Engels'in "Manifesto"sunda ortaya konan bilimsel sosyalizmin taktik temeli, işte budur.

Considérant'ın "Demokratik Manifesto"sunda, buna benzer bir şey söylenmekte midir? Considérant, sınıf mücadelesini, proletaryanın elindeki en iyi silah olarak kabul ediyor mu?

Çerkezişvili ve Ramus'un makalelerinden de anlaşılacağı gibi (bkz. yukarda sözü edilen toplu yapıtlar), Considérant'ın "Manifesto"sunda, bu konuda tek bir sözcük bile yok; bu yazılarda sınıf mücadelesinden, üzücü bir gerçek olarak söz edilmektedir. Kapitalizmin ortadan kaldırılması için bir araç olarak sınıf mücadelesine gelince, Considérant, "Manifesto"sunda bu konuda şunları söylüyor:

"Sermaye, emek ve yetenek, üretimin üç unsurudur, zenginliğin üç kaynağıdır, sanayi mekanizmasını işleten üç dişlidir... Bunları temsil eden üç sınıfın 'ortak çıkarları' vardır ve görevleri, makinaları, kapitalistler ve halk için... çalıştırmaktır. Artık **sınıfların** ulusol **bir birlik içinde birleşmesini...** örgütlemekten söz etmenin zamanı gelmiştir!" (Bkz. K. Kautsky'nin "Komünist Manifesta - Bir Çalıntı" adlı broşürü. s. 14, Considérant'ın "Manifesto"sundan yapılan aktarma bu sayfodadır)

Bütün sınıflar birleşin!- Considérant "Demokratik Manifesto"sunda işte bu sloganı ilan ediyor?

Bu sınıfları uzlaştırma taktiği ile, bütün ülkelerin proleterleri, bütün anti-proleter sınıflara karşı **birleşiniz!** kararlı çağrısını yapan Marx ve Engels tarafından savunulan uzlaşmaz sınıf mücadelesi taktiği arasında ortak olan yan nedir?

Kuşkusuz, hiçbir ortak yan yoktur.

Öyleyse bu bay Çerkezişvili'nin ve onun aptal izleyicilerinin söyledikleri bu saçmalıklar da ne oluyor? Yoksa bir ceset olduğumuzu ve hilelerini ortaya çıkaramayacağımızı mı sanıyorlar?

Son olarak ilginç bir konu daha var. V. Considérant, 1893'e kadar yaşadı. "Demokratik Manifesto"sunu ise 1843 yılında yayınlamıştı. Marx ve Engels "Komünist Manifestolarını" 1847 sonlarında yazdılar. O zamandan beri Marx ve Engels'in Manifestoları tüm Avrupa dillerinde teker teker yayınlandı. Herkes bilir ki, Marx ve Engels "Manifesto"larıyla yeni bir çağı başlatmışlardır. Ama buna karşın ne Considérant ne de arkadaşları, Marx ve Engels'in yaşadıkları süre içinde "sosyalizm"i Consideront'ın "Manifesto"sundan çalmış olduklarını herhangi bir yerde, bir kez olsun bile söylememişlerdir. Bu durum garip değil mi sevgili okuyucular?

Öyleyse, bu "tümevarımcı" kasıntıları... affedersiniz - "bilginleri"- böyle saçmalıklara iten şey nedir? Bunlar kimin adına konuşuyor? Yoksa, V. Considérant ve taraftarlarının "Komünist Manifesto"yu okumadıklarını mı ileri sürüyorlar?

Ama yeter... yeter, çünkü bizzat anarşistler bile Ramus ve Çerkezişvili'nin Donkişotvari saldırılarını ciddiye almıyorlar: Bu gülünç saldırının kötü sonu pek üstünde durmayı gerektirmeyecek kadar açıktır...

Biz esas eleştiriye geçelim.

Anarşistler, belli bir hastalığa tutulmuşlardır: Rakiplerinin partilerini "eleştirmeyi" çok seviyorlar, ama bu partileri birazcık olsun tanımak için çaba harcamıyorlar. Anarşistlerin sosyal-demokratların diyalektik yöntemini ve materyalist teorisini "eleştirirken" aynen böyle hareket ettiklerini görmüştük. (Bkz. Bölüm 1 ve 2) Sosyal-demokratların bilimsel sosyalizm teorilerine değinirken de yine, aynen böyle davranıyorlar.

Örneğin, yalnızca şu gerçeği ele alalım. Sosyalist devrimcilerle sosyal-demokratlar arasında ilke açısından görüş ayrılıkları olduğunu bilmeyen var mı? Sosyal-demokratların tü-

müyle Marksizme dayanmalarına karşılık, ötekilerin Marksizmi, Marksizmin materyalist teorisini, diyalektik yöntemi, programını ve sınıf mücadelesini reddettiklerini kim bilmez?

"Revolusionnaya Rossiya" (Sosyalist devrimcilerin yayın organı) ile "Iskra" (sosyal-demokratların yayın organı) arasındaki polemikten yarım yamalak bilgisi olan biri için bile bu ilke farkı, doğal olarak göze çarpmalıdır. Ama, bu farkı göremeyen ve sürekli olarak hem sosyalist devrimcilerin hem de sosyal-demokratların Marksist olduğunu haykıran "eleştirmenler"e ne demeli? Böylece, örneğin anarşistler, hem "Revolusionnaya" hem de "Iskra"nın Marksist Yayın Organları olduğunu ileri sürüyorlar. (Bkz. Anarşistlerin "Ekmek ve Özgürlük" adlı toplu yapıtı s. 202).

Anarşistlerin sosyal-demokrasinin ilkeleri ile "tanışıklığı" işte bu türdendir.!

Buradan da onların bilimsel eleştirilerinin ne kadar derin temellere sahip olduğu anlaşılıyor...

Bu "eleştiri"ye de bir bakalım.

Anarşistlerin en önemli . "suçlamaları", sosyal-demokratları, gerçek sosyalistler olarak kabul etmemeleridir; sizler sosyalist değilsiniz, sizler sosyalizmin düşmanısınız, diye bıkmıyıp usanmadan yineliyorlar.

Kropotkin'in bu konuda söylediklerine kulak verelim:

"Biz... sosyal-demokrat okulun ekonomistlerinin çoğunluğunun vardığı sonuçlardan farklı sonuçlara vardık... sosyalistlerin (Sosyal-demokratlar da kastediliyor-Yazar) çoğunluğunun devlet kapitalizmine ve kollektivizme kadar varmalarına karşın biz... özgür komünizme kadar gidiyoruz." (Bkz. Kropotkin "Modern Bilim ve Anarşizm" s. 74-75)

Sosyal-demokratların "devlet kapitalizmi" ve "kollektivizmi" nedir?

Kropotkin'in bu konuda söylediklerine kulak verelim:

"Alman sosyalistleri, tüm birikmiş zenginliklerin, bunu işçi birliklerinin hizmetine verecek, üretim ve değişimi örgütleyecek ve toplumun yaşam ve çalışmasını denetleyecek olan devletin elinde yoğunlaştırılmasının gerekli olduğunu söylüyorlar" (Bkz. Kropotkin, "Bir İsyancının Konuşmaları", s. 64.)

Ve devam ediyor:

"Kollektivistler... planlarında... iki misli yanlış yapıyorlar. Kapitalist düzeni ortadan kaldırmak istiyorlar, ama temsili hükümet ve ücretli emek gibi, bu düzenin temelini oluşturan iki kurumu sürdürmek istiyorlar." (Bkz. "Ekmeğin Ele Geçirilmesi" s. 148)... "Bilindiği gibi, kollektivizm... ücretli emeği korumaktadır. Yalnızca... temsili hükümet... patronun yerini almaktadır." Bu hükümetin temsilcileri "ürünlerden elde edilen artı değeri tüm halkın çıkarına kulanma hakkına sahiptirler ayrıca bu sistemde.. işçinin emeği ile kalifiye insanın emeği arasında ayırım yapılmaktadır. Kollektivistlere göre vasıfsız işçinin emeği **basit** emektir, oysa zanaatkar, mühendis, bilgin vb., Marx'ın **karmaşık** emek dediği emeği üretirler. Ve bunlar daha yüksek ücret hakkına sahiptirler." (age s. 25) Böylece işçiler kendileri için gerekli olan ürünleri gereksinimlerine göre değil de "topluma yaptıkları hizmetle orantılı olarak" elde edeceklerdir. (age s. 157).

Gürcü anarşistler de aynı şeyleri yineliyorlar, yalnızca biraz daha fazla böbürlenmeyle. Bunların içinde büyük cüretkarlığı ile Bay Baton özellikle öne çıkmaktadır. Diyor ki:

"Sosyal-Demokratların kollektivizmi nedir? Kollektivizm ya da daha doğru bir deyişle devlet kapitalizmi şu ilke üzerine kurulmuştur: Herkes istediği kadar ya da devletin belirlediği kadar çalışmalıdır, ama emeğinin değerinin karşılığını tazminat olarak mal biçiminde alır..." Yani burada, "Bir yasama meclisi gereklidir... (Ayrıca) Bir yürütme gücü yani bakanlar, her türden yöneticiler, jandarmalar ve casuslar ve hatta eğer hoşnut olmayanların sayısı çok ise bir ordu da gereklidir" (Bkz. "Nobati" Sayı 5, s. 68-69).

Anarşist bayların sosyal demokrasiye karşı yaptıkları birinci "suçlama" işte budur.

Böylece anarşistlerin düşüncelerinden şu sonuç çıkar:

1. Sosyal-demokratlara göre, başlıca işveren olarak, işçilere hizmetine alan ve mutlaka "bakanları... jandarmaları ve ispiyonları" olacak olan bir hükümet olmaksızın sosyalist toplum olanaksızdır.

2. Sosyal demokratlara göre, sosyalist toplumda "kirli" iş ve "temiz" iş arasındaki ayırım kalacak, "herkese gereksinme-

sine" göre ilkesi uygulanmayıp, başka bir ilke, "herkese yeteneğine göre" ilkesi, kabul edilecektir.

Anarşistlerin sosyal-demokrasie karşı yaptıkları "suçlamalar" işte bu iki nokta üzerinde inşa edilmektedir.

Anarşist baylar tarafından yapılan bu "suçlamaların" herhangi bir temeli var mıdır?

Biz, anarşistlerin bu konuda söylediklerinin hepsinin ya düşünce zayıflıklarının, ya da haysiyetsiz dedikoduculuklarının bir sonucu olduğunu ileri sürüyoruz.

İşte gerçekler. Karl Marx daha 1846'da şöyle diyordu:

"İşçi sınıfı gelişme süreci içinde eski burjuva toplumun yerine, sınıfları ve onların karşıtlarını dışlayacak bir **birlik** koyacak ve **gerçek anlam a siyasal iktidar** diye bir şey artık kalmayacaktır..." (Bkz. "Felsefenin Sefaleti")

Marx ve Engels, bir yıl sonra aynı düşünceyi "Komünist Manifesto"da ifade ettiler. ("Komünist Manifesto", Bölüm 2).

Engels ise 1877'de şöyle yazıyordu:

"Devletin, gerçekten tüm toplumun temsilcisi olarak görüldüğü ilk eylem toplum adına üretim araçlarına el konulması aynı zamanda onun devlet olarak yaptığı son bağımsız eylemi olacaktır. Toplumsal ilişkilere devlet gücünün müdahalesi, bir alandan sonra bir başkasında gereksiz duruma gelir ve sonra kendiliğinden uykuya dalar... Devlet 'ortadan kaldırılmaz' söner." ("Anti-Dühring")

1884'de aynı Engels şöyle yazıyordu:

"Yani devlet ezelden beri yaktır. Devletsiz de yapon... devlet denilen şeyden haberi olmayan toplumlar almıştır. Toplumun sınıflara bölünmesine zorunlu olarak bağlı bulunan gelişmenin belli bir aşomasında... devlet bir zorunluluk durumuna geldi. Şimdi, üretimde, bu sınıfların bir zorunluluk almaktan çıkmakla kalmayıp üretim için gerçek bir engel olduğu bir gelişme aşomasına hızlı adımlarla yaklaşıyoruz.

"Bu sınıflar bir zamanlar nasıl kaçınılmaz olarak ortaya çıkırlarsa gene öyle kaçınılmaz olarak ortadan kalkacaklardır. **Onlarla birlikte devlet de kaçınılmaz olarak ortadan kalkacaktır.** Üretimi, üreticilerin özgür ve eşit birliği temelinde yeniden örgütleyecek olan toplum, tüm devlet makinesini ait olduğu yere koldıracaktır: Eski eserler müzesine, çikrik ve tunç baltanın yanına" (Bkz. "Ailenin, Özel Mülkiye-

Engels aynı şeyleri 1891'de yineliyor (Bkz. "Fransa'da İç Savaş"a Giriş.)

Görüldüğü gibi sosyal-demokratların görüşüne göre, sosyalist toplum, içinde bakanları, valileri, jandarmaları, polisleri ve askerleri ile birlikte, devlet denilen, siyasal güç denilen şeye yer olmayan bir toplumdur. Devletin varlığının son aşaması, proletaryanın burjuvaziyi kesin olarak ortadan kaldırmak için devlet iktidarını ele alacağı ve kendi yönetimini (diktatörlüğünü) kuracağı sosyalist devrim dönemi olacaktır. Ama bir kez burjuvazi ortadan kaldırıldıktan, sınıflar ortadan kaldırıldıktan ve sosyalizm kendisini kabul ettirdikten sonra, artık hiçbir sosyal iktidara gerek kalmayacak ve devlet denilen şey de tarihe karışacaktır.

Görüldüğü gibi, anarşistlerin söz konusu "suçlama"ları her türlü temelden yoksun bir dedikodudur.

"Suçlama"nın ikinci maddesine gelince, bu konuda Karl Marx şöyle diyor:

"Komünist (yani sosyalist) toplumun daha yüksek bir aşamasında, bireylerin, iş bölümüne ve bununla birlikte **kafa emeği ile kol emeği** arasındaki **çelişkiye** kölece boyun eğişleri sona erdiği zaman; emek... bizzat en önde gelen yaşam gereksinmesi durumuna geldiği zaman, bireylerin çok yönlü gelişmeleriyle birlikte üretici güçler de geliştiği zaman, ancak o zaman, burjuva hukukunun dar ufukları tümüyle aşılabilir ve toplum, bayrağının üzerine '**Herkese yeteneğine göre, herkese gereksinmesine görel**' diye yazabilir ("Gotha Programının Eleştirisi")

Görüldüğü gibi Karl Marx'a göre, komünist (yani sosyalist) toplumun daha yüksek aşaması, "kirli" ve "temiz" iş ayrımına ve kafa ile kol emeği arasındaki çelişkiye tümüyle son verildiği, emeğe eşitlik kazandırıldığı ve toplumda şu gerçek komünist ilkenin egemen olduğu bir düzendir: Herkese yeteneğine göre, herkese gereksinimine göre. Burada ücretli emeğin yeri yoktur.

Bu "suçlama"nın da her türlü temelden yoksun olduğu açıktır.

İkisinden biri: Ya anarşist baylar Marx ve Engels'in yukarıda belirtilen yazılarını hiç görmemişler ve söylentilere göre "eleştiri" yapıyorlar, ya da Marx ve Engels'in söz konusu yazılarını biliyorlar ve bile bile yalan söylüyorlar.

Birinci "Suçlama"nın yazgısı işte budur.

Anarşistlerin ikinci "suçlama"sı, sosyal demokrasinin devrimci karakterini yadsımalıdır. Sizler devrimci değilsiniz, zora dayanan devrimi yadsıyorsunuz, sosyalizmi yalnızca oy pusulalarıyla kurmak istiyorsunuz, diyorlar bize bay anarşistler.

Dinleyelim:

"...Sosyal-demokratlar... 'devrim', 'devrimci mücadele' 'elde silah döğüş' konularında konuşmayı çok seviyorlar. Ama bütün iyiniyetinizle onlardan silah istediniz mi büyük bir resmîyetle size seçimde kullanmak için oy pusulası vereceklerdir...

"Devrimcilerin kullanabilecekleri tek geçerli toktiğin yalnızca, kapitalizme, kurulu iktidara ve varolan burjuva düzenin tümüne bağlılık yemini ile 'barışçıl ve yasal parlomentoculuk' olduğuna dair güvence veriyorlar" (Bkz. Toplu Yopıtlor, "Ekmek ve Özgürlük" s. 21-22-23)

Gürcü anarşistler de doğal olarak, daha büyük bir böbürlenme ile, aynı şeyleri yineliyorlar. Örneğin, şunları söyleyen Baton'u ele alalım:

"Tüm sosyal demokrasi..., tüfeklerin ve silahların yardımı ile yapılan mücadelenin burjuva bir devrim yöntemi olduğunu, partilerin yalnızca oy pusulası aracılığıyla, yalnızca genel seçimler aracılığıyla iktidarı elde edebileceklerini ve ardından parlamenter çoğunluk ve yasama yoluyla topluma yeni bir biçim verebileceklerini açıkça söylüyorlar" (Bkz. "Devlet İktidarının Ele Geçirilmesi" s. 3-4)

Anarşist baylar, Marksistlerden işte böyle söz ediyorlar.

Bu "suçlama"nın herhangi bir temeli var mıdır?

Biz anarşistlerin burada da, bilgisizliklerini ve dedikodudan hoşlanmalarını sürdürdüklerini ileri sürüyoruz. İşte gerçekler.

Karl Marx ve Freidrich Engels daha 1847 sonlarında şöyle

yazıyorlardı:

"Komünistler kendi görüşlerini ve amaçlarını saklamayı reddederler. Amaçlarına ancak varolan toplum düzeninin tümüyle **zora dayanarak yıkılmasıyla ulaşılabilceğini** açıkça ilan ederler. Egemen sınıflar, komünist bir devrim korkusuyla varsın titresinler. Proleterlerin bu devrimde zincirlerinden başka kaybedecekleri hiçbir şeyi yoktur. Kazanacakları bir dünya vardır. **Bütün ülkelerin proleterleri birleşin!**" (Bkz. "Komünist Parti Manifestosu". Bazı yasal baskılar sonucu birçok kelime çevrilirken çıkartılmıştır. a.ç. J.V. Stalin)

1850 yılında Almanya'da yeni bir ayaklanmayı beklerken, Karl Marks, o zamanki Alman Yoldaşlara şunları yazıyordu:

"Silahlar ve cephe hiçbir gerekçe ile elden çıkarılmamalıdır..., **işçiler... bağımsız proleter muhafızlar olarak kendi seçtikleri amirlerin ve kendi seçtikleri kurmay heyetin emri altında örgütlenmeye çalışmalıdırlar...** Ve proletaryanın, "yaklaşmakta olan ayaklanma sırasında ve sonrasında gözönünde bulundurması gereken" şey işte budur. (Bkz. "Köln Duruşması", Marx'ın Komünistlere Söyevî, a.ç. J.V. Stalin) (12)

1851-52 yıllarında Karl Marx ve Friedrich Engels şöyle yazıyorlardı:

"... bir kez ayaklanma yolu tutulduktan sonra artık büyük bir kararlılıkla hareket edilir ve saldırıya geçilir. Savunma, her silahlı ayaklanmanın ölümü demektir... Rakibin güçleri dağınik olduğu sürece onu gafil avla, küçük de olsa hergün yeni başarılar elde etmeye çalış;.. Bugüne kadar bilinen en büyük devrimci taktik ustası Danton'un deyişiyle de l'audace, de l'audace, encore de l'audace! (cesaret, cesaret yine cesaret) diyebilmek için düşmanını, güçlerini sana karşı toparlayamadan geri çekilmeye zorla" ("Almanya'da Devrim ve Karşı-devrim").

Burada "oy pusulası"ndan hiç siz edilmediğini sanıyoruz.

Ayrıca Paris Komünü tarihini anımsayın; Paris'deki zaferle yetinen ve Versay'a bu karşı devrim yuvasına saldırmaktan kaçınan Komün'ün nasıl barışçı olarak hareket ettiğini

(12) Karl Marx "Köln Komünistler Duruşması Üzerine Açıklamalar" Moskova 1940 s. 115-116 (9. Ek, "Merkez Yönetimin Birliğe Söylevi, Mart 1850")

anımsayın. O zamanlar Marx'ın ne dediğini sanıyorsunuz acaba? Parislileri seçime mi çağırmıştı? Parisli işçilerin kayıtsızlıklarını onaylamış mıydı (Paris'in tümü, işçilerin elindeydi), yenilen Versaylılara karşı takınılan bu iyiniyetli tutumu onaylamış mıydı?

Dinleyin Marx'ın söylediklerini:

"Partililerin gösterdikleri şu esnekliğe, şu tarihsel inisiyotife ve fedakarlığa bakın! Altı ay açlıktan sonra... Prusya süngüleri altında ayaklanıyorlar.. tarihte böylesine büyük bir örnek yoktur Eğer yenilirlerse bunun tek suçlusu 'iyiniyetleri' olacaktır. Önce Vinoy ve ardından Paris Ulusal Muhafızlarının gerici kesimi olanı boş bıraktıktan sonra hemen **Versailles üzerine yürümek gerekirdi.** Vicdan korkusu yüzünden uygun zaman kaçırıldı. Sanki şu hilkot goribesesi Thiers, Paris'i silohsızlandırma girişimi ile daha önceden iç savaşı başlatmış gibi, **iç savaş başlatılmak istenmiyordu!**" ("Kugelmonn'o Mektuplar") 13)

Karl Marx ve Friedrich Engels işte böyle düşündüler, böyle hareket ettiler.

Sosyal-demokratlar işte böyle düşünür, böyle hareket ederler.

Ama anarşistler yinelemeye devam ediyorlar: Marx ve Engels ve taraftarları yalnızca oy pusulasıyla ilgileniyorlar; zora dayanan devrimci eylemleri kabul etmiyorlar!

Görüldüğü gibi bu suçlama da anarşistlerin Marksizmin özüne ilişkin bilgisizliğin i açığa vuran bir dedikodudur.

İşte ikinci "suçlama"nın yazgısı budur.

Anarşistler "üçüncü suçlama" olarak, sosyal-demokrasinin bir halk hareketi olduğunu reddediyorlar. Onları bürokrat olarak niteliyor ve proletarya diktatörlüğüne ilişkin sosyal-demokrat planın, devrim için ölüm olduğunu ve sosyal-demokratların böyle bir diktatörlükten yana oldukları kadarıyla bile, pratikte proletarya diktatörlüğünü değil, proletarya üzerinde kendi diktatörlüklerini kurmak is-

tediklerini,iddia ediyorlar.

Dinleyin bay Kropotkin'i:

"Biz anarşistler, diktatörlük hakkında son hükmü verdik... Biliyoruz ki niyetleri ne kadar dürüst olursa olsun, her diktatörlük devrimin ölümüne yol açacaktır. Biliyoruz ki... diktatörlük düşüncesi.. her zaman köleliği sonsuzlaştırmaya çabalamış olan hükümet etme fetişizminin kötü bir ürününden başka bir şey değildir." (Bkz. Kropotkin "Bir İsyancının Konuşmaları" s. 131). Sosyal-demokratlar yalnızca devrimci diktatörlüğü kabul etmekle kalmazlar, üstelik, "Proletarya üzerinde diktatörlük kurma toraftadırlar.. İşçiler, ancak kendi denetimleri altında bir ordu oldukları sürece, onlar için önem taşır... Sosyal-demokrasi, proletarya aracılığı ile devlet mekanizmasını ele geçirmeye çabalar." (Bkz. "Ekmek ve Özgürlük" s. 62-63)

Gürcü anarşistler de aynı şeyi söylüyorlar:

"Proletarya diktatörlüğü kelimenin tam anlamıyla, kesinlikle olanaksızdır, çünkü diktatörlük taraftarları devletten yana olanlardır ve onların diktatörlüğü, tüm proletaryanın özgürce hareket etmesini değil, bugün var olan aynı temsili devlet iktidarının, toplumun başına dikilmesini getirecektir." (Bkz. Baton, "Devlet İktidarının Ele Geçirilmesi" s. 45) Sosyal-demokratlar proletaryanın kurtuluşunu kolaylaştırmak için değil, **"kendi egemenlikleri aracılığı ile yeni bir kölelik kurmak"** için diktatörlükten yanadırlar. (Bkz. Nobati Sayı 1, s. 5, Baton.)

Bu da anarşist bayların üçüncü "suçlaması."

Anarşistlerin okuyucuyu aldatmak için başvurdukları bu en yeni iftirayı teşhir etmek için pek büyük bir çaba gerekmez.

Burada her diktatörlüğün devrimin ölümü olduğu yolundaki tümüyle yanlış görüşü incelemek istemiyoruz. İleride, anarşistlerin taktiğini ele aldığımızda buna değineceğiz. Şimdi, yalnızca "suçlama"nın kendisine değineceğiz.

Karl Marx ve Friedrich Engels daha 1847 sonlarında, proletaryanın sosyalizmi kurmak için siyasal diktatörlüğü ele geçirmesi gerektiğini, böylece bu diktatörlüğün yardımı ile burjuvazinin karşı devrimci saldırılarını püskürtebileceğini ve onu üretim araçlarından yoksun bırakabileceğini ve bu

Şimdi, yalnızca "suçlama"nın kendisine değineceğiz.

Karl Marx ve Friedrich Engels daha 1847 sonlarında, proletaryanın sosyalizmi kurmak için siyasal diktatörlüğü ele geçirmesi gerektiğini, böylece bu diktatörlüğün yardımı ile burjuvazinin karşı devrimci saldırılarını püskürtebileceğini ve onu üretim araçlarından yoksun bırakabileceğini ve bu diktatörlüğün birkaç kişinin değil sınıf olarak tüm proletaryanın diktatörlüğü olması gerektiğini söylüyorlardı:

"Proletarya, siyasal egemenliğini, burjuvazinin elindeki tüm sermayeyi derece derece koparıp almak, tüm üretim araçlarını... egemen sınıf olarak örgütlenmiş proletaryanın elinde merkezileştirmek için kullanacaktır..." (Bkz. "Komünist Manifesto")

Bu demektir ki, proletarya diktatörlüğü tüm proletarya sınıfının burjuvazi üzerinde egemenliği olacaktır, yoksa birkaç kişinin proletarya üzerinde egemenliği değil.

Marx ve Engels bunu izleyen dönemlerde aynı düşüncüyü hemen hemen tüm yapıtlarında yinelediler. Örneğin, "Louis Bonaparte'ın 18. Brumaire"inde, "Fransa'da Sınıf Mücadeleleri"nde, "Fransa'da İç Savaş"da, "Almanya'da Devrim ve Karşı Devrim"de, "Anti-Dühring"de ve diğer yazılarında.

Ama hepsi bu kadar değil. Marx ve Engels'in proletarya diktatörlüğünden ne anladıklarını, bu diktatörlüğe ne dereceye kadar gerçekleşebilir gözüyle baktıklarını anlayabilmek için, Paris Komünü karşısındaki tutumlarına bakmak son derece ilginç olacaktır. Sorun şudur: Proletarya diktatörlüğü, yalnızca anarşistler arasında değil, kasaplar ve meyhaneciler de dahil olmak üzere kent küçük burjuvazisi arasında da, Marx ve Engels tarafından dar kafalı diye nitelendirilenler arasında da, itirazlara uğradı. Engels'in böyle darkafalılara seslenirken proletarya diktatörlüğü konusunda neler söylediğine bir kulak verelim:

"Alman darkafası son zamanlarda proletarya diktatörlüğü sözcüğünü duyunca iflah olmaz bir korkuya kapılmaktadır. Pekâlâ baylar bu diktatörlüğün nasıl bir şey olduğunu mu bilmek istiyorsunuz? Paris Komünü'ne bakınız. İşte o proletarya diktatörlüğü idi". (Bkz. "Fransa'da İç Savaş" En-

gels'e ait Giriş Bölümü) (14)

Görüldüğü gibi Engels proletarya diktatörlüğünü Paris Komünü örneği gibi bir şey olarak düşünüyordu.

Marksistlerin kavrayışına göre proletarya diktatörlüğünün nasıl bir şey olduğunu öğrenmek isteyenlerin, Paris Komünü'nü tanımaları gerektiği açıktır. Biz de Paris Komünü'ne bir bakalım. Eğer Paris Komünü'nün gerçekten de birkaç kişinin proletarya üzerindeki diktatörlüğü olduğu kanıtlanacak olursa, o zaman: Kahrolsun Marksizm, Kahrolsun Proletarya Diktatörlüğü! Ama eğer Paris Komünü'nün tam tersine, gerçekten de proletaryanın burjuvazi üzerindeki diktatörlüğü olduğunu görürsek o zaman... o zaman Marksistlere karşı mücadelede dedikodu çıkartmaktan başka yapacak bir şeyleri kalmayan anarşist dedikodu kumkumalarıyla canı gönülden alay edeceğiz.

Paris Komünü tarihi iki dönemden oluşur: Paris'le ilgili işlerin, ünlü "Merkez Komitesi" aracılığıyla yönetildiği birinci dönem ve "Merkez Komite"sinin yetkilerinin sona ermesinden sonra, işçilerin yönetiminin henüz seçilen Komüne geçtiği ikinci dönem. "Merkez Komitesi" neydi, kimlerden oluşuyordu? Önümüzde, yazarı Arthur Arnould'un da dediği gibi, bu soruyu kısaca yanıtlayan, "Paris Komünü'nün Halkçı Tarihi" adlı yapıt duruyor. 300.000'e yakın Parisli işçi, bölükler ve taburlar halinde örgütlendikleri ve kendi içlerinden delegeler seçtiklerinde mücadele daha henüz başlamıştı. İşte "Merkez Komitesi" böyle hayata geçirilmişti.

Arnould şöyle diyor:

"Bölük ya da taburlar yapılan kısmi seçimlerle seçilmiş olan tüm bu yurttaşlar ("Merkez Komitesi" üyeleri) yalnızca kendilerini delege seçen küçük gruplar tarafından tanınıyorlardı. Bunlar nasıl kişilerdi, ne düşüncede idiler ve ne yapmak istiyorlardı?" Bunlar, "dörtte üçünün adı, kendi sokaklarının ya da işyerlerinin dışında bilinmeyen hemen hemen tümü sıradan işçilerden ya da küçük memurlardan oluşan,

(14) Karl Marks'ın "Fransa'da İç Savaşı"ndan aktarma. (F.Engels'e ait giriş.).

anonim bir hükümetti... Gelenekler altüst olmuştu. Beklenmedik bir şey olmuştu dünyada. Burada egemen sınıfların tek bir üyesi yoktu. Ne bir avukat ne bir milletvekili, ne bir gazeteci ne de bir general tarafından temsil edilmeyen bir devrim patlak vermişti. Bunların yerinde Creuzot'lu bir maden işçisi, bir ciltçi bir ahçı vb. bulunuyordu." (Bkz. "Paris Komünü'nün Halkçı Tarihi" s. 107)

Arthur Arnould devam ediyor:

"Biz', (diyorlardı "Merkez Komitesi" üyeleri) 'saldırıya uğrayan halkın görünmez organları, sadık araçlarıyız... Biz halk iradesine hizmet edenleriz, onun sesi olmak, onu zafere götürmek için burada bulunuyoruz. Halk, komünü istiyor ve biz komünün seçimine gitmek için ısrar ediyoruz'. Ne bir eksik ne bir fazla. Bu diktatörler kendilerini kitlelerin üstünde görmüyorlar ve kitlelerin dışında da değiller; insan hissediyor ki, onlar kitlelerle birlikte, onların içinde ve onlar sayesinde yaşıyorlar, her an onlara danışıyorlar, onları dinliyorlar ve yalnızca 300.000 insanın özlemlerini birkaç özlü sözle dile getirmeye çalışarak, duyduklarını iletiyorlar" (a.g.e. s. 109.)

Paris Komünü, varlığının birinci döneminde işte böyle davrandı.

İşte Paris Komünü buydu.

İşte proletarya diktatörlüğü budur.

Şimdi "Merkez Komitesi'nin yerine, Komün'ün işleri yürüttüğü döneme, Komün'ün ikinci dönemine geçelim. İki ay süren bu iki, dönemden söz ederken, Arnould heyecanla, bunun, halkın gerçek bir diktatörlüğü olduğunu ilan ediyor, dinleyin:

"Bu halkın iki ay boyunca sunduğu o görkemli görüntüde... geleceğe bakabilmek için yeterli güç ve umutla doluyoruz. Bu iki ay boyunca Paris'te gerçek bir diktatörlük... bir tek kişinin değil, durumun tek efendisi olan halkın tam ve tartışma götürmez diktatörlüğü vardı... Bu diktatörlük 18 Mart'tan -22 Mayıs 1871'e kadar iki aydan fazla, kesintisiz olarak sürdü... "Kendi başına"... Komün, yalnızca, manevi bir güçtü ve yurttaşların genel desteğinden başka hiçbir

maddi gücü yoktu, iktidar sahibi halktı, halk tek iktidar sahibi idi ve kendi kendinin polisi, kendi kendinin yargıcı idi..." (a.g.e. s. 242-244)

İşte Komün'de sokak savaşlarına aktif olarak katılan ve onun bir üyesi olan Arthur Arnould, Paris Komünü'nü böyle niteliyor.

Komün'ün diğer üyelerinden ve ona aynı ölçüde aktif olarak katılanlardan biri olan Lissa Garay da Paris Komünü'nü aynı biçimde niteliyor. (Bkz. "Paris Komünü Tarihi")

"Biricik iktidar sahibi" olarak halk, "bir tek kişinin değil, tüm halkın diktatörlüğü." İşte Paris Komünü buydu.

Engels darkafalılar öğreysin diye, "Paris Komünü'ne bakınız, o proletarya diktatörlüğü idi" diye sesleniyor.

Marx ve Engels'in düşündükleri proletarya diktatörlüğü buydu.

Gördüğünüz gibi sevgili okuyucular, biz Çinceyi ne kadar anlıyorsak, anarşist baylar da proletarya diktatörlüğünü, Paris Komünü'nü, sürekli "eleştirdikleri" Marksizmi, o kadar anlıyorlar.

İki tür diktatörlük olduğu açıktır: Halkı hedef alan bir azınlık diktatörlüğü, küçük bir grubun diktatörlüğü, Tre-pov'ların ve İgnatyev'lerin diktatörlüğü vardır. Bu tür diktatörlüğün başında genellikle gizli kararlar alan ve halkın boyundaki ilmiği sıkı, bir danışmanlar grubu bulunur.

Marksistler bu tür diktatörlüğün düşmanıdır ve ona karşı, bizim gürültücü anarşistlerden daha kararlı bir şekilde ve özveri ile mücadele ederler.

Başka bir tür diktatörlük daha vardır, burjuvaziye, azınlığı hedef alan, proleter çoğunluğun diktatörlüğü, kitlelerin diktatörlüğü. Burada diktatörlüğün başında kitleler bulunur. Burada ne bir danışmanlar grubuna, ne de gizli kararlara yer vardır, herşey açıkça sokaklarda, toplantılarda yapılır; çünkü bu, sokakların, kitlelerin diktatörlüğüdür, tüm ezenleri hedef alan bir diktatörlüktür.

Marksitler, böyle bir diktatörlüğe "dört elle" sanırlar, çünkü böyle bir diktatörlük büyük sosyalist devrimin görkemli başlangıcıdır.

Anarşist baylar, birbirini yadsıyan bu iki diktatörlüğü birbirine karıştırdılar ve bu nedenle de gülünç bir duruma düştüler. Onlar Marksizme karşı değil, kendi hayal ürünlerine karşı mücadele ediyorlar. Marx ve Engels'le değil, rahmetli Donkişot'un bir zamanlar yaptığı gibi, yeldeğirmenleriyle, dövüşüyorlar...

İşte üçüncü "suçlama"nın yazgısı da budur.

(Devamı var)*

"Akhali Droyeba" ("Yeni Zaman") sayı 5, 6, 7 ve 8, 11-18-25 Aralık 1906 ve 1 Ocak 1907

"Çıveni Çovreba" ("Yaşamımız") sayı 3, 5, 8 ve 9, 21, 23, 27 ve 28 Şubat 1907

"Dro" ("Zaman") sayı 21, 22, 23 ve 26 4-5-6 ve 10 Nisan 1907

İmza: Ko..

Gürcüceden yapılan onaylanmış Rusça çevirisine göre,

* Parti Merkez Komitesi, Stalin yoldaşı 1907 ortalarında parti çalışmalarını yürütmek üzere Bakü'ye gönderdi. Onun birkaç ay sonra tutuklanması nedeniyle yazının devamı yayınlanamamıştır. "Anarşizm mi Sosyalizm mi?" yapının son bölümlerine ait notlar ev baskını sırasında kaybolmuştur. Red.

"Yaşam içinde yeni oluşmakta ve günden güne gelişmekte olan şey, karşı durulmaz bir şeydir ve ileriye doğru yaptığı hareket engellenemez. Yani, eğer yaşamda proletarya bir sınıf olarak oluşuyorsa ve günden güne geliyorsa, bugün henüz güçsüz ve sayıca az da olsa, sonunda zafere ulaşacaktır. Neden? Çünkü gelişmekte, güçlenmekte ve ilerlemektedir. Bunun tersi olarak da yaşam içersinde yaşlanmakta ve mezara doğru gitmekte olan şey bugün henüz dev gibi güçlü olsa bile, kaçınılmaz olarak yenilgiye uğrayacaktır. Yani, örneğin, eğer toprak burjuvazinin ayağının altından yavaş yavaş kayıyorsa ve burjuvazi günden güne geriliyorsa, bugün ne kadar güçlü ve sayıca çok olursa olsun, sonunda yine de yenilgiye uğrayacaktır. Neden? Çünkü bir sınıf olarak çürümekte ve gittikçe güçsüzleşmekte, yaşlanmakta ve yaşam için bir safra haline gelmektedir."